

Handläggare:
Emily Tjäder
Telefon: 08-508 28 741

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2019-02-12, p. 8

Verksamhetsplan 2019 för Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förslag till verksamhetsplan 2019 samt överlämna den till kommunstyrelsen
2. Hos kommunstyrelsen begära omslutningsförändring med 34,9 mnkr för ökade kostnader och intäkter för tillsyn, miljöövervakning och externt finansierade projekt
3. Ansöka om budgetjustering med 13,5 mnkr ur central medelsreserv 2 i kommunfullmäktiges budget för framtagande av lokala åtgärdsprogram i prioriterade vattenförekomster under 2019 enligt bilaga 5
4. Ansöka om budgetjustering med 0,5 mnkr ur central medelsreserv 2 i kommunfullmäktiges budget för naturvårdande skötsel och utveckling och uppföljning av förstärkningsåtgärder under 2019 i stadens naturreservat enligt bilaga 6
5. Godkänna förvaltningens förslag till tillsynsplan för tillsyn enligt miljöbalken enligt bilaga 2
6. Godkänna förvaltningens förslag till kontrollplan för livsmedelskontrollen enligt bilaga 3
7. Godkänna förvaltningens förslag till miljöövervakningsplan enligt bilaga 4
8. Godkänna förvaltningens internkontrollplan med väsentlighets- och riskanalys inklusive system för intern kontroll enligt bilaga 7
9. Godkänna förvaltningens förslag till kompetensförsörjningsplan enligt bilaga 8
10. Godkänna förvaltningens plan för upphandling enligt bilaga 9
11. Godkänna förvaltningens redovisning av pågående och planerade digitaliseringsprojekt enligt bilaga 10
12. Justera beslutet omedelbart

Monika Gerdhem
Tf. förvaltningschef

Mikael Nyberg
Avdelningschef

Nämndens ekonomi och verksamhet

Kommunfullmäktige har beslutat om en ekonomisk ram för miljö- och hälsoskyddsnämnden 2019 som uppgår till 206,9 mnkr i kostnader och 96,1 mnkr i intäkter, det vill säga en nettobudget om 110,8 mnkr. Förvaltningens förslag till verksamhetsplan för 2019 innebär en balanserad budget som framgår av bilaga 1, SLK:s blankettset.

Verksamhetsplanens struktur

Verksamhetsplanen, VP 2019, utgår från kommunfullmäktiges budget med den övergripande inriktningen *Möjligheternas Stockholm*. Budgeten har tre inriktningsmål;

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla
- En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt
- En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Under vart och ett av inriktningsmålen redovisas kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

Verksamhetsplanen är ett konkret planeringsdokument genom redovisningen av de aktiviteter som ska genomföras under respektive nämndmål. Därigenom tydliggörs förväntade resultat och uppföljningen underlättas.

Tillsynsplanen har delats upp i en ettårig plan för miljöbalks-tillsynen och en treårig kontrollplan för livsmedelskontrollen (utifrån krav enligt den europeiska livsmedelslagstiftningen). Därefter redovisas en miljöövervakningsplan, en internkontrollplan med system för intern kontroll inklusive en väsentlighets- och riskanalys samt en kompetensförsörjningsplan. Även en plan för upphandling och en redovisning av pågående och planerade digitaliseringsprojekt biläggs verksamhetsplanen.

Viktiga uppgifter under 2019

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fortsatt en aktiv roll i stadens arbete med att uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hållbar och hög genomförandetakt är särskilt prioriterad. Genom att nämnden är delaktig redan i ett tidigt skede av processen kan miljöfrågorna beaktas tidigt i planeringen och staden kan skapa en attraktiv, miljö- och klimatsmart stad. Nämnden bidrar därmed till att säkerställa en långsiktig hållbarhet, en robust grönstruktur, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning, god ljudmiljö, bibehållna ekosystemtjänster samt att miljö kvalitetsnormer för luft och vatten följs. I kommunfullmäktiges budget för 2019 får miljö- och hälsoskyddsnämnden också en tydligare roll i arbetet för ett Tryggare Stockholm, bland annat genom livsmedelskontrollens samverkan med tull och polis samt arbetet med att minska förekomsten av livsmedelsfusk.

Under 2019 ska Stockholms stads miljöprogram revideras för den kommande programperioden; ett stort arbete som involverar samtliga förvaltningens expertområden. Även Stockholms stads kemikalieplan ska under 2019 revideras för den kommande programperioden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätter också arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Under 2019 påbörjas också genomförandet av åtgärder utifrån handlingsplanen för mikroplast.

Miljöövervakningen inom luft, vatten och biologisk mångfald fortsätter med oförminskad intensitet och ger viktiga underlag för tillsyn, fysisk planering och åtgärdsarbete. Miljöförvaltningen ska också ta fram en strategi för biologisk mångfald samt delta i en utredning om Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100.

Miljöförvaltningen fortsätter arbetet med att förenkla och utveckla förvaltningens processer i syfte att förkorta handläggningstider och förenkla för företagare och medborgare vid kontakter med förvaltningen. Processer och arbetssätt ses kontinuerligt över för att effektivisera och förenkla och digitalisering används som ett medel där det är möjligt och önskvärt. Miljö- och hälsoskyddsnämnden

fortsätter också arbetet med tillgängliggörandet av förvaltningens öppna data, exempelvis genom Miljödata som lanseras för allmänheten under 2019.

Av kommunfullmäktige beslutade satsningar

Nedan redogörs för de områden som nämnden erhållit extra medel för i budget.

- *Deltagande tryggare Stockholm (1,3 mnkr):*
Nämndens tillsynsverksamhet syftar till att trygga medborgarnas hälsa och säkerställa en god miljö. Bland annat ska miljöförvaltningen samverka med tillståndsenheten när det gäller verksamheter med utskänkningstillstånd där man ser att verksamheten ger följdverkningar i form av stökig gatumiljö. Förvaltningen fortsätter också att tillsammans med andra myndigheter genomföra gemensamma tillsynsinsatser, bl.a. krogkontroller med polisen, och kontroll vid införsel med tullen. Mer om detta finns under nämndmål 1.2.2 *Livsmedelsföretagarna i Stockholm efterlever lagstiftningen och åtgärddar brister så att konsumenterna har säkra livsmedel och inte blir vilseledda.* Mer om tillsynens inriktning i övrigt går att läsa i tillsynsplanen för de olika områdena. Se bilaga 2, tillsynsplan miljöbalken.
- *Fortsatt arbete inrätta båtbottnvättar och provtagning båtuppläggningsplatser (1,4 mnkr):*
Arbetet bedrivs inom ramen för handlingsplanen för god vattenstatus och de lokala åtgärdsprogrammen för stadens vattenförekomster. Se nämndmål 2.5.6 *Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.*
- *Utredningsgrupp livsmedelsfusk (1,3 mnkr):*
Förvaltningen kommer under 2019 att inrätta en särskild grupp som ska arbeta med livsmedelsfusk. Syftet är att säkerställa att konsumenterna får det som de betalar för, men även att företag konkurrerar på lika villkor. Aktiviteter finns under nämndmålet 1.2.2 *Livsmedelsföretagarna i Stockholm efterlever lagstiftningen och åtgärddar brister så att konsumenterna har säkra livsmedel och inte blir vilseledda.*

- *Fortsatt arbete klimatsmarta stockholmare (1,0 mnkr):*
Verksamheten inom Klimatsmarta stockholmare inriktas mot att öka kunskapen om invånarnas egen klimatpåverkan och verktyg för att minska den, framför allt inom matens klimatpåverkan och transporter. En särskild satsning på vintercykling genomförs under vintern 2018/2019. Se nämndmål 2.5.3 *Hållbar energianvändning uppnås.*
- *Arbete minskad fossil plast och mikroplast (1,9 mnkr):*
Se nämndmål 2.2.3 *En långsiktig miljöövervakning ger en god uppföljning av att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar samt ger underlag för tillsyn, fysisk planering och exploatering samt åtgärdsarbete.*
- *Bostadsförsörjning miljö kvalitetsnormer för vatten (0,7 mnkr):* Nämndens arbete bidrar till att miljöfrågorna beaktas i stadsplaneringen. Se nämndmål 2.2.1 *Miljö- och hälsoskydds nämnden ska med sin kompetens delta i stadsplaneringen och möjliggöra en hållbar och växande stad* samt 2.5.6 *Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.*
- *Miljöövervakning och biologisk mångfald (2,2 mnkr):*
Se nämndmål 2.2.3 *En långsiktig miljöövervakning ger en god uppföljning av att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar samt ger underlag för tillsyn, fysisk planering och exploatering samt åtgärdsarbete.*
- *Stärkt kemikaliearbete och kemikalieplan (1,7 mnkr):*
Se nämndmål 2.5.10 *Aktivt bidra till genomförande av Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019*
- *Ökad tillsyn fastighetsägare (1,0 mnkr):*
Miljöförvaltningen ska fortsätta jobba med riktad tillsyn mot fastighetsägare i socioekonomiskt utsatta områden. Vidare ska miljöförvaltningen inventera i syfte att hitta fastighetsägare i hela staden med dåligt fungerande egenkontroll gentemot vilka riktad tillsyn kan bedrivas. I energi och klimatrådgivningens rådgivning till fastighetsägare och bostadsrättsföreningar prioriteras rådgivning till de som har

oljeuppvärmning. Se nämndmål 2.5.3 *Hållbar energianvändning uppnås* och 2.5.7 *Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i flerbostadsfastigheter inte ska medföra olägenhet för människors hälsa*.

Aktiviteter beslutade av kommunfullmäktige

Nedanstående aktiviteter har beslutats av kommunfullmäktige för miljö- och hälsoskyddsnämnden och ska leda till att kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdet uppnås:

- *Trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska initiera åtgärder för elektrifiering av transportsektorn: Miljöförvaltningen kommer att bistå med kompetens och delansvar vid genomförandet av åtgärderna.*
- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag: Arbetet kommer att påbörjas under 2019. Se nämndmål 2.2.3 *En långsiktig miljöövervakning ger en god uppföljning av att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar samt ger underlag för tillsyn, fysisk planering och exploatering samt åtgärdsarbete**
- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för grönare Stockholm: Se nämndmål 2.2.4 *Aktivt bistå i samordningen av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.**
- *Kommunstyrelsen ska tillsammans med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan samt säkerställa att staden ställer krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå i stadens upphandlingar: Se nämndmål 2.5.4 *Klimatpåverkan från stockholmarnas konsumtion ska**

minska.

Obligatoriska nämndindikatorer

Nedanstående obligatoriska nämndindikatorer har beslutats av kommunfullmäktige för miljö- och hälsoskyddsnämnden. Indikatorerna är obligatoriska för nämnden att följa upp och till varje indikator fastställer nämnden ett mål;

- Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning: 5 platser.
- Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA: 100 procent.
- Andel upphandlad verksamhet i konkurrens: 0 %
Definitionen av indikatorn är att indikatorn ”anger hur stor andel av driftverksamheten som är upphandlad i förhållande till den totala driftverksamheten”. Indikatorn är således inte relevant för miljö- och hälsoskyddsnämnden eftersom ingen upphandling av entreprenad- eller driftverksamhet görs.
- Andel elektroniska inköp: Andelen inköp som genomförs på centrala avtal i inköpsystemet (Agressos inköpsmodul) i förhållande till samtliga inköp inom de centrala avtalsområden som är anslutna till e-handel. Målvärde för 2019 är 70 procent.
- Sjukfrånvaro: Räknas som procent av avtalad tid för månadsavlönade. Redovisas som det s.k. rullande tolv månadersgenomsnittet. Målvärde för 2019 är en sjukfrånvaro på högst 3,3 procent.
- Sjukfrånvaro dag 1-14: Räknas som procent dag 1-14 av avtalad tid för månadsavlönade. Målvärde för 2019 är högst 1,1 procent.

Nedan redovisas övriga obligatoriska nämndindikatorer som rör miljö- och hälsoskyddsnämnden där kommunfullmäktige sätter årsmål för stadens verksamheter.

- Antal tillhandahållna platser för feriejobb: Årsmål 2019: 9 000 platser för staden i sin helhet, 12 platser för miljö- och hälsoskyddsnämnden.

- Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi.
Årsmål 2019: 9 000 ungdomar för staden i sin helhet, 0 ungdomar för miljö- och hälsoskyddsnämnden.
Förvaltningen tillhandahåller platser för feriearbete som tillsätts och avlönas genom stadsdelsförvaltningarna. Eftersom indikatorn ”Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi” enbart ska rapporteras om förvaltningen själv avlönar de feriearbetande ungdomarna är årsmålet för denna indikator satt till noll.
- Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb. Årsmål 2019: 1 050 aspiranter för staden i sin helhet, inget årsmål sätts för miljö- och hälsoskyddsnämnden.
- Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb. Årsmål 2019: 1 050 platser för staden i sin helhet, 2 platser för miljö- och hälsoskyddsnämnden.
- Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet. Årsmål 2019: 75
- Företagens nöjdhet med information från staden. Årsmål 2019: 72
- Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden. Årsmål 2019: 73
- Företagens nöjdhet med bemötande från staden. Årsmål 2019: 81
- Företagens nöjdhet med kompetens från staden. Årsmål 2019: 74
- Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden. Årsmål 2019: 73
- Företagens nöjdhet med effektivitet från staden. Årsmål 2019: 77

- Andel miljöbränsle i stadens etanol och biogasfordon. Årsmål 2019: 86 %
- Växthusgasutsläpp i transportsektorn per invånare (ton CO₂e per invånare). Årsmål 2019: 1,10 ton CO₂e/inv
- Sålda fossila drivmedel. Årsmål 2019: 8,0 TWh (avser 2018)
- Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status. Årsmål 2019: 45 %
- Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter. Årsmål 2019: 112 stycken
- Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO₂e per invånare). Årsmål 2019: 2,2 ton CO₂e/inv
- Andel badplatser med bra badkvalitet. Årsmål 2019: 90 %
- Antal dygn över normvärdet för kväveoxid i luft. Årsmål 2019: Max 7 dygn
- Antal dygn över normvärdet för PM₁₀ i luft. Årsmål 2019: Max 35 dygn
- Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar. Årsmål 2019: 100 %
- Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar. Årsmål 2019: 100 %
- Nämndens prognossäkerhet T2. Årsmål 2019: +/- 1 %
- Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram. Årsmål 2019: 87 %

- Aktivt medskapandeindex. Årsmål 2019: 83
- Index Bra arbetsgivare. Årsmål 2019: 86

Kommunfullmäktige har i stadens budget för 2019 vid sidan av utpekade satsningar och aktiviteter också pekat på ett antal uppdrag för miljö- och hälsoskydds nämnden. Nämnden ska;

- *prioritera och utveckla myndighetsutövning och tillsynsarbete i syfte att säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet samt lika och rättvisa regler för företag inom Stockholms stad: Förvaltningen ska eftersträva att prioritera tillsyn med största möjliga miljö- och hälsonyttan samt fortsätta effektivisera tillsynsprocesserna för att förenkla och minska kostnaderna för verksamhetsutövarna. Förvaltningen ska genom fortlöpande internutbildning säkerställa att gällande lagar, förordningar och föreskrifter efterlevs i tillsynen. Se tillsynsplan för miljöbalken, bilaga 2, och bl.a. nämndmål 2.1.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövarare i staden, 2.5.1 Bättre miljö genom ökade effekter av energitillsyn, 2.5.7 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i flerbostadsfastigheter inte ska medföra olägenhet för människors hälsa samt 2.5.9 Tillsynen ska medverka till att exponeringen för farliga kemikalier minskar.*
- *ta fram arbetssätt för att följa, prioritera och minska kemikaliebelastningen på framför allt barn och ungdomar samt fortsätta arbetet med en kemikaliesmart förskola och skola: Se nämndmål 1.3.2 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i skolor och förskolor inte ska medföra olägenhet för människors hälsa, 2.5.9 Tillsynen ska medverka till att exponeringen för farliga kemikalier minskar samt 2.5.10 Aktivt bidra till genomförande av Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019.*
- *fortsätta att tillgängliggöra miljödata för invånarna: Se nämndmål 1.2.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete.*

- *i samarbete med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden utveckla och stärka arbetet med att tillgängliggöra stadens naturreservat och stärka rekreativa värden med särskilt fokus på tillgängliggörande för funktionsnedsatta: Nämnden driver på för att tillgängliggöra naturreservaten så att fler får tillgång till stadens natur, och de hälsoeffekter den ger. Se nämndmål 2.2.4 *Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.**
- *kontinuerligt utveckla och utvärdera arbetssätten inom tillsynsverksamheten med mål att öka kundnöjdheten: Förvaltningen ska fortsätta arbetet med att förenkla och utveckla processer i syfte att förkorta handläggningstider och förenkla medborgarnas kontakt med förvaltningen. Se nämndmål 2.1.1 *Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden.**
- *i samverkan med socialnämnden, stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn: Förvaltningen fortsätter att tillsammans med andra myndigheter genomföra gemensamma tillsynsinsatser, bl.a. krogkontroller med polisen, och kontroll vid införsel med tullen. Aktiviteter finns under nämndmålet 1.2.2 *Livsmedelsföretagarna i Stockholm efterlever lagstiftningen och åtgärdar brister så att konsumenterna har säkra livsmedel och inte blir vilseledda.**
- *delta i stadens samlade arbete med att uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hållbar och hög genomförandetakt är särskilt prioriterat: Nämnden har en aktiv roll för att bidra till att Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt. Nämnden bidrar med kompetens i stadsbyggnadsprocessen så att staden kan göra rimliga bedömningar mellan olika intressen sker för att planera för en ren och säker stadsmiljö och en sund boendemiljö. Nämndens deltagande i processen styrs av den förvaltnings-*

övergripande Ledstängen, som säkerställer att nämndens ansvarsfrågor inkluderas i planeringen. Se nämndmål 2.2.1 *Miljö- och hälsoskydds nämnden ska med sin kompetens delta i stadsplaneringen och möjliggöra en hållbar och växande stad.*

- *tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser följa och analysera utvecklingen av fossilbränsleanvändningen i Stockholm och därmed stötta arbetet med att på ett effektivt sätt nå målet om fossilbränsleffritt Stockholm 2040: Se nämndmål 2.5.2 Miljöövervakning som ger god kunskap om energianvändning och växthusgasutsläpp.*
- *ansvara för klimatpakten: Se nämndmål 2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås.*
- *genom Energicentrum intensifiera arbetet med energieffektiviseringar och en fossilbränslefri organisation 2030 bland annat genom att arbeta för utfasningen av fossila oljepannor hos såväl stadens nämnder och bolag som i småhus och flerbostadshus Se nämndmål 2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås.*
- *bistå i arbetet med revidering av miljöprogram och fossilbränsleffritt Stockholm 2040: Miljöförvaltningen ska delta i arbetet och bistå med expertkompetens vid framtagande av nytt miljöprogram. Arbetet återfinns under flertalet nämndmål, både vad gäller tillsyn och vad gäller miljöövervakning. Se även nämndmål 2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås.*
- *inför revideringen av miljöprogrammet utreda hur samtliga nämnder och bolag i staden kan få gröna hyresavtal som ett led i arbetet med fossilbränslefri organisation 2030: Se nämndmål 2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås.*
- *bistå kommunstyrelsen i arbetet med att utreda vad som krävs för att nå en utsläppsfri innerstad 2030: SLB-analys har kunskap om utsläpp från olika källor och deras bidrag till halter kan utreda vad som krävs för att nå målet. Se vidare under 2.3.2 Nämnden har god uppföljning av trafikens miljöpåverkan.*

- *vid behov stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljö- och klimatkrav vid upphandling: Se nämndmål 2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås, 2.5.10 Aktivt bidra till genomförande av Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 samt 3.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ge stöd och råd till andra verksamheter i staden för att skapa ökad hållbarhet vid upphandlingar*
- *ansvara för kommunkoncernens gemensamma fordonshantering och för inköpskategorin fordon: Miljöförvaltningen har två tjänster avsatta för att optimera hanteringen och användningen av stadens egna fordon inom ramen för uppdraget att ansvara för kommunkoncernens gemensamma fordonshantering. Se vidare mål 2.3.5 Stadens egen fordonsflotta består av miljöfordon.*
- *delta i stadens arbete med miljözoner för lätta fordon: Se nämndmål 2.3.2 Nämnden har god uppföljning av trafikens miljöpåverkan och 2.3.3 Minst tjugo procent av alla nya bilar som säljs är miljöbilar*
- *i förebyggande tillsyn och som samtalspartner med näringslivet öka både stadens och privata aktörers arbete för minskad kemikaliepåverkan: Se nämndmål 2.5.10 Aktivt bidra till genomförande av Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019.*
- *bistå berörda nämnder med underlag om biologisk mångfald och ekosystemtjänster i stadsbyggnadsprocessen: Se nämndmål 2.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska med sin kompetens delta i stadsplaneringen och möjliggöra en hållbar och växande stad och 2.2.4 Aktivt bistå i samordningen av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.*
- *ansvara för miljöövervakning av bland annat biologisk mångfald och ekosystemtjänster: Se nämndmål 2.2.3 En långsiktig miljöövervakning ger en god uppföljning av att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar samt ger underlag för tillsyn, fysisk planering och exploatering samt*

åtgärdsarbete.

- *i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden under året arbeta för att inrätta naturreservat i Kyrkhamn och Hagsätraskogen samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstensskogen och utvidgning av naturreservat i Årstaskogen. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras: Se nämndmål 2.2.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden*
- *delta i samordningsgruppen för Grönare Stockholm med fokus att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden med prioritet på ytterstaden: Se nämndmål 2.2.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.*
- *fortsätta arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB: Se nämndmål 2.5.6 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.*
- *fortsätta arbetet med tillsyn av båtklubbarna med inriktning på minskad användning av skadliga båtbottnfärger och vara pådrivande i arbetet med att fasa ut skadliga båtbottnfärger, något som också måste ske på nationell nivå och i samverkan med branschen: Förvaltningen kommer att fortsätta arbetet med att stötta klubbarna med att identifiera båtar som är målade med biocidfärger, samt fortsätta bedriva tillsyn över klubbarnas utfasningsarbete och hur saneringsarbeten utförs.*
- *bistå idrottsnämnden med att säkerställa etablerande av en båtbottentvätt: Se nämndmål 2.5.6 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.*

- *bistå utbildningsnämnden och äldrenämnden i arbetet med att ta fram mått och mätmetoder för att mäta koldioxidutsläpp från livsmedel som serveras inom stadens verksamheter: Se nämndmål 2.5.4 Klimatpåverkan från stockholmarnas konsumtion ska minska.*
- *bistå utbildningsnämnden med att växla upp arbetet med lärande för hållbar utveckling: Se nämndmål 1.3.1 Barnrättsperspektivet ska vara en naturlig del i miljöförvaltningens verksamhet.*
- *säkerställa en förbättrad avfallssortering och ökad insamling av matavfall hos restauranger, butiker och storhushåll för att uppnå stadens mål om matavfallinsamling: Miljöförvaltningen ska bedriva tillsyn med avseende på utsortering av matavfall gentemot restauranger. Se nämndmål 2.5.8 Tillsynen ska aktivt bidra till att avfallshierarkin följs så att avfall hanteras på ett resurseffektivt sätt.*
- *öka tillsynen på avfallsområdet samt utreda hur verksamheters avfallshantering kan underlättas i staden med syfte att minska nedskräpning och minska andelen avfall som går till energiåtervinning: Miljöförvaltningen ska bedriva tillsyn med avseende på sortering av avfall gentemot fastighetsägare och verksamheter och utreda hinder för fungerande sortering i verksamheterna samt återkoppla detta till SVOA. Se nämndmål 2.5.8 Tillsynen ska aktivt bidra till att avfallshierarkin följs så att avfall hanteras på ett resurseffektivt sätt.*
- *delta i arbetet att finna en lösning för avfallshantering vid Årsta partihallar: Miljöförvaltningen ska medverka i en förvaltningsövergripande arbetsgrupp. Se nämndmål 2.5.8 Tillsynen ska aktivt bidra till att avfallshierarkin följs så att avfall hanteras på ett resurseffektivt sätt.*
- *inrikta informationsprojektet Klimatsmarta stockholmare mot att öka kunskapen om invånarnas egen klimatpåverkan och ge verktyg till att reducera den: Se nämndmål 2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås.*

- *öka energi- och klimatrådgivningens utåtriktade arbete gentemot till exempel fastighetsägare, bostadsrättsföreningar och företag: Se nämndmål 2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås.*
- *fortsätta arbetet med framtagandet av en ny Kemikalieplan: Se nämndmål 2.5.10 Aktivt bidra till genomförande av Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019.*
- *tillsammans med trafiknämnden, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden, genomföra en utredning för Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100: Se nämndmål 2.2.1 Miljö- och hälsoskydds-nämnden ska med sin kompetens delta i stadsplaneringen och möjliggöra en hållbar och växande stad och 2.2.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.*
- *stödja kommunstyrelsen i framtagandet av koldioxidbudget som knyter beting till nämnder och bolag: Se nämndmål 2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås.*
- *i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden: Se nämndmål 2.2.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.*
- *i samarbete med trafiknämnden aktivt följa och utvärdera teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna vid sidan av minskad dubbdäcksanvändning samt utreda möjligheten att visualisera realtidsmätningen av luftkvalitet. Arbete med att finna bra och kostnadseffektiva driftåtgärder för att minska partikelemissionerna pågår kontinuerligt. Ett arbete med att visualisera statusen på luftkvaliteten i realtid pågår likaså. Se vidare under 2.3.2 Nämnden har god uppföljning av trafikens*

miljöpåverkan.

- *säkerställa resurseffektiv verksamhet för att kunna bistå nämnder och bolag med expertkunskaper och samtidigt kunna genomföra den egna kärnverksamheten: Se nämndmål 3.2.3 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer.*
- *delta i regionala vattensamarbeten och samverka med olika forskningsinstitut som ett led i intensifiering av vattenarbetet: Se nämndmål 2.5.6 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.*
- *bibehålla en hög intäktsfinansieringsgrad: Se nämndmål 3.1.1 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.*
- *delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför: Se nämndmål 2.5.6 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.*
- *utveckla e-tjänsten för bergvärmeborrhål med värmespridningsberäkningar: Under året ska ett beräkningsprogram för termisk influens utvecklas som gör det möjligt att beräkna och bedöma vilken den termiska påverkan från geoenenergianläggningar blir mellan de fastigheter som har eller avser att borra mer än ett borrhål. Mer går att läsa i tillsynsplan för miljöbalken, bilaga 2, värmepumpar.*
- *i samarbete med trafiknämnden, stadsdelarna, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetet med stadsdelsperspektiv på gröna svaga samband enligt översiktsplanen med syfte att ta fram projekt för gröna investeringar: Se nämndmål 2.2.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.*
- *tillsammans med kommunstyrelsen, trafiknämnden samt stadsbyggnadsnämnden ansvara för att implementera och kommunicera stadens principer för*

skyfallshantering för att kunna identifiera och åtgärda sårbarheter på kort och längre sikt: Se nämndmål 2.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska med sin kompetens delta i stadsplaneringen och möjliggöra en hållbar och växande stad och 2.2.4 Aktivt bistå i samordningen av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.

- *tillsammans med exploateringsnämnden, idrottsnämnden och berörda stadsdelsnämnder upprätta en handlingsplan för fler nya offentliga strandbad i staden inklusive underlätta för fler bastuflottar på stadens vatten: Miljöförvaltningen deltar i arbetet med att upprätta en handlingsplan för fler offentliga strandbad i staden inklusive bastuflottar. Mer går att läsa i tillsynsplan för miljöbalken, bilaga 2, strandbad.*

Samverkan

Verksamhetsplan för miljö- och hälsoskyddsnämnden 2019 har samverkats med arbetstagarorganisationerna den 19 december 2018. Arbetstagarorganisationerna förklarar att de inte har något att erinra mot föreslagen verksamhetsplan för 2019. SACO lämnar också ett särskilt yttrande enligt bilaga 11.

Bilagor

1. SLK:s blankettset för VP 2019
2. Tillsynsplan för tillsyn enligt miljöbalken
3. Kontrollplan för livsmedelskontrollen
4. Miljöövervakningsplan 2019
5. Underlag för äskande av medel från CM 2 för framtagande av lokala åtgärdsprogram i prioriterade vattenförekomster under 2019
6. Underlag för äskande av medel från CM 2 för naturvårdande skötsel och utveckling och uppföljning av förstärkningsåtgärder under 2019 i stadens naturreservat
7. Internkontrollplan och väsentlighets- och riskanalys inklusive system för intern kontroll
8. Kompetensförsörjningsplan för miljöförvaltningen
9. Plan för upphandling
10. Redovisning av pågående och planerade digitaliseringsprojekt
11. Särskilt yttrande från SACO

Innehåll

Inledning	22
-----------------	----

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	23
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort	23
1.1.1 Miljöförvaltningen ska ha en god samverkan med universitet och högskolor	24
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	24
1.2.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa	25
1.2.2 Livsmedelsföretagarna i Stockholm efterlever lagstiftningen och åtgärdar brister så att konsumenterna har säkra livsmedel och inte blir vilseledda	25
1.2.3 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillhandahålla korrekt och lättillgänglig information	27
1.2.4 Korrekt och snabb hantering av serviceanmärkingar	27
1.2.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete	28
1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige.....	29
1.3.1 Barnrättsperspektivet ska vara en naturlig del i miljöförvaltningens verksamhet.....	29
1.3.2 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i skolor och förskolor inte ska medföra olägenhet för människors hälsa	31
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.....	31
1.4.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska säkerställa att nämndens verksamhet bedrivs så att mänskliga rättigheter respekteras och att ingen utsätts för diskriminering	32
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande	32
1.5.1 Stockholms äldreboenden har en sund inomhusmiljö och säkra livsmedel	33
2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	33
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	34
2.1.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden.....	34
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	35
2.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska med sin kompetens delta i stadsplaneringen och möjliggöra en hållbar och växande stad	35
2.2.2 Tillsynen ska verka för att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar.....	37

2.2.3 En långsiktig miljöövervakning ger god uppföljning av att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar samt ger underlag för tillsyn, fysisk planering och exploatering samt åtgärdsarbete	38
2.2.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden.....	40
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	42
2.3.1. Tillsynen ska minska miljöpåverkan från transporter	43
2.3.2 Nämnden har god uppföljning av trafikens miljöpåverkan	43
2.3.3 Minst tjugo procent av alla nya bilar som säljs är miljöbilar	45
2.3.4 Minst var tionde lastbil som säljs är en miljölastbil	47
2.3.5 Stadens egen fordonsflotta består av miljöfordon	48
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	49
2.4.1 Stockholm har en hållbar lokalisering av evenemang och idrottsplatser	49
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	49
2.5.1 Bättre miljö genom ökade effekter av energitillsyn	50
2.5.2 Miljöövervakning som ger god kunskap om energianvändning och växthusgasutsläpp.....	51
2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås	52
2.5.4 Klimatpåverkan från stockholmarnas konsumtion ska minska	54
2.5.5 Miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas	55
2.5.6 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.....	55
2.5.7 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i flerbostadsfastigheter inte ska medföra olägenhet för människors hälsa	57
2.5.8 Tillsynen ska aktivt bidra till att avfallshierarkin följs så att avfall hanteras på ett resurseffektivt sätt	58
2.5.9 Tillsynen ska medverka till att exponeringen för farliga kemikalier minskar	59
2.5.10 Aktivt bidra till genomförande av Stockholm stads kemikalieplan 2014 – 2019	60
3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	63
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	63
3.1.1 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.	63
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.....	67
3.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ge stöd och råd till andra verksamheter i staden för att skapa ökad hållbarhet vid upphandlingar	67

3.2.2 MHN ska samarbeta och utbyta erfarenheter med andra städer och aktörer i Europa för att påverka EU-regelverket samt driva åtgärdsarbete och utveckling framåt	68
3.2.3 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer	70
3.2.4 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling	70
Uppföljning av ekonomi.....	72
Nämndens ekonomiska förutsättningar	72
Investeringar	75
Budgetjusteringar	75
Omslutningsförändringar.....	76
Systematiskt kvalitetsarbete.....	77

Inledning

Kommunfullmäktige har beslutat om en ekonomisk ram för miljö- och hälsoskyddsnämnden 2019 som uppgår till 206,9 mnkr i kostnader och 96,1 mnkr i intäkter, det vill säga en nettobudget om 110,8 mnkr.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens kärnverksamhet är rollen som tillsynsmyndighet med tillsyn enligt miljöbalken med följdlagstiftning, livsmedels- och foderlagstiftningen, strålskyddslagen, tobakslagen, lag om skydd mot internationella hot mot människors hälsa samt lagen om sprängämnesprekursorer. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedriver också ett omfattande program- och projektarbete med bland annat miljöövervakning av luft, vatten och biologisk mångfald, ett strategiskt klimatarbete med bland annat fokus på miljöbilar, energieffektivisering och minskning av utsläpp av växthusgaser samt ett strategiskt åtgärdsarbete vad gäller bland annat kemikalier och mikroplaster.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har också en viktig roll i stadens arbete med att uppnå målen för bostadsförsörjningen. Genom samverkan med andra berörda förvaltningar och bolag i ett tidigt skede i processen bidrar nämnden till att säkerställa en långsiktig hållbarhet, en robust grönstruktur, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning, god ljudmiljö, bibehållna ekosystemtjänster samt att miljö kvalitetsnormer för luft och vatten uppfylls. Nämndens deltagande i processen styrs av den förvaltningsövergripande Ledstängen, som säkerställer att nämndens ansvarsfrågor inkluderas i planeringen. För 2019 har också miljö- och hälsoskyddsnämndens roll i arbetet för ett Tryggare Stockholm tydliggjorts. Samverkan med andra förvaltningar och bolag i staden är centralt för en god måluppfyllelse och för ett effektivt resursutnyttjande. Många av nämndens verksamhetsområden tangerar andra förvaltningars sakkunskap och för bästa möjliga effekt vid exempelvis åtgärdsarbete krävs en bred samverkan inom staden.

Bland nämndens större åtaganden för 2019 kan följande nämnas;

- Revideringen av Stockholms stads miljöprogram
- Revidering av Stockholms stads kemikalieplan
- Fortsatt arbete med lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster
- Strategi för biologisk mångfald
- Deltagande i utredning om Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100
- Fortsatt tillgängliggörande öppna data, exempelvis genom Miljödata som lanseras för allmänheten under 2019
- Övergången till det uppdaterade ärendehanteringssystemet Ecos 2
- Intensifiering av tillsynen över fastighetsägare i utsatta områden
- Visualisering av luftkvalitetstatus i realtid genom bl.a. en mobiltelefon-app
- Slutkonferens för projektet GrowSmarter
- Slutkonferens för projektet NonHazCity som anordnades i januari 2019

Miljöförvaltningen fortsätter också arbetet med att förenkla och utveckla förvaltningens arbetssätt och processer i syfte att förkorta handläggningstider och förenkla för företagare och

medborgare vid kontakter med förvaltningen. Rutiner ses kontinuerligt över för att effektivisera och förenkla och digitalisering används som ett medel där det är möjligt och önskvärt.

KF:s inriktningsmål:

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Alla kommunala verksamheter har en viktig uppgift i att säkerställa likabehandling och tillgänglighet för kommunens invånare. Miljöförvaltningen arbetar kontinuerligt med kompetensutvecklingsinsatser för att främja ett gott bemötande både internt och externt, samt för att förebygga och förhindra diskriminering och kränkande särbehandling. Klarspråk är en viktig del i förvaltningens verksamhet - för att underlätta för alla, oavsett bakgrund, att på ett enkelt sätt ta del av nämndens beslut och information.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort

Nämnden har en högt specialiserad verksamhet och tillgången till handledningstid är begränsad, vilket påverkar möjligheterna att erbjuda sommarjobb och praktikplatser. Förvaltningen får en del förfrågningar om sommarjobb, examensarbeten och praktikplatser och arbetar för att i möjligaste mån erbjuda dessa möjligheter. Förvaltningen tillhandahåller också platser för feriearbete som tillsätts och avlönas genom stadsdelsförvaltningarna. Eftersom indikatorn ”Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi” enbart ska rapporteras om förvaltningen själv avlönar de feriearbetande ungdomarna är årsmålet för denna indikator satt till noll.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal tillhandahållna platser för feriejobb	12 st	9 000 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	2 st	1 050 st	Tertial
 Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	5 st	Tas fram av nämnden	Tertial
 Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	0 st	9 000 st	Tertial

Nämndmål:

1.1.1 Miljöförvaltningen ska ha en god samverkan med universitet och högskolor

Förväntat resultat

Kunskapsutveckling inom spetsområden och ökat utbyte av kunskap och praktiska erfarenheter mellan universitet och Stockholms kommun. Ökat antal högskolepraktikanter och därigenom fler studenter som lär känna miljöförvaltningen som en attraktiv arbetsplats.

Beskrivning

Miljöförvaltningen ska ha en god samverkan med universitet och högskolor som ett led i att säkra kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Förvaltningen erbjuder varje år ett antal platser för feriearbetande ungdomar och platser för examensarbete erbjuds i största möjliga mån.

Aktiviteter:

- Delade personalresurser med Stockholm Resilience center
- Erbjuder minst 5 högskolepraktikplatser
- Medverka på arbetsmarknadsdag på Stockholms universitet
- Etablera kontakter med samtliga högskolor som erbjuder inspektörsutbildningar
- Genomföra projektet iWater (realtidsmätning av vattenkvalitet) som projektledare
- Medverka i kompetenscentrum för dagvatten (Drizzle) som leds av Luleå Tekniska universitet
- Dela en kommundoktorandtjänst med Luleå Tekniska universitet

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

Nämnden bidrar i hög grad till tryggheten i staden eftersom stora delar av arbetet mer eller mindre direkt bidrar till att förebygga och avhjälpa problem som kan påverka invånarnas miljö och hälsa. Nämnden riktar in sig på miljö- och hälsoområdet i stadens risk- och sårbarhetsarbete.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %	Tas fram av nämnd	År

Nämndmål:

1.2.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa

Förväntat resultat

Nämndens reguljära arbete syftar till att motverka hot mot miljö och hälsa, detta gäller så väl inom miljöbalkens som livsmedelslagstiftningens områden.

Beskrivning

Livsmedelskontrollen har som fokus att människors hälsa inte ska riskeras på grund av dåliga livsmedel. Miljöbalkens tillsynsområden har genomgående syftet att värna om både miljön och människors hälsa. Inom nämndens andra områden som till exempel kemikaliearbetet finns syftet att skydda människor mot skadliga kemikalier. Nämnden har också ett stort främjande arbete för bra utemiljöer genom arbetet för gröna och blå värden i stadsmiljön, naturområden och vattendrag. I stadens säkerhetsarbete täcker nämnden upp med expertkunskaper inom kemikalier, luft, vatten, biologi och livsmedel samt förebyggande arbete inom andra områden som till exempel klimatanpassning.

Aktiviteter:

- Svara för miljö- och hälsodelarna i stadens säkerhetsarbete.
- Deltagande i bostadsbyggnadsarbetet och övrig fysisk planering som bland annat syftar till att förebygga skador till följd av klimatförändringar.
- Energicentrums rådgivning.
- Kemikaliecentrums rådgivning.
- Riktad bostadstillsyn

Nämndmål:

1.2.2 Livsmedelsföretagarna i Stockholm efterlever lagstiftningen och åtgärdar brister så att konsumenterna har säkra livsmedel och inte blir vilseledda

Förväntat resultat

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har utfört de planerade kontrollerna i kontrollplanen (bilaga 3) för treårsperioden samt de händelsestyrda och de uppföljande kontroller som bedömts som nödvändiga. Alla nyregistrerade anläggningar har kontrollerats inom tre månader från det att verksamheten startats.

Beskrivning

Livsmedelskontrollen arbetar för att konsumenterna har säkra livsmedel och inte blir vilseledda. Detta sker genom att kontrollera att livsmedelsföretagare efterlever lagstiftningen och att brister blir åtgärdade. Livsmedelskontrollen är även rådgivande gentemot verksamhetsutövare och allmänhet och är drivande i utvecklingen av kontrollen i Sverige.

För att bygga större förtroende för livsmedelskontrollen nationellt, behöver den utvecklas i hela Sverige. Som landets största kommunala kontrollmyndighet spelar Livsmedelskontrollen i Stockholms stad en viktig och vägledande roll för andra kontrollmyndigheter. Att vara drivande i det nationella samarbetet är ett betydelsefullt sätt att öka likvärdigheten inom hela den svenska livsmedelskontrollen och därmed öka förtroendet för kontrollen. Genom att samverka med andra myndigheter kan avdelningen bidra till att utveckla kontrollen nationellt och dela våra erfarenheter och strukturkapital. Detta gör att livsmedelskontrollen nationellt blir mer likvärdig och samsynen mellan myndigheter och inspektörer ökar. Under 2019 deltar avdelningen framför allt i följande samverkansformer:

- SILK: Samverkan i Livsmedelskontrollen där samtliga kommuner i Stockholms län samverkar som en del av Miljösamverkan Stockholms län (MSL). Stockholm är ordförande i nätverket.
- SNOL: Sveriges nätverk för offentlig kontroll inom livsmedelskedjan. En nystartad samverkansform som syftar till att skapa en nationell plattform för utbyte i livsmedelskontrollen. Stockholm är ordförande under 2019.
- Storstad: Kommunala kontrollmyndigheterna i Göteborg, Malmö och Uppsala samt Livsmedelsverket
- SÖVU: Kommunala kontrollmyndigheterna i Örebro, Västerås och Uppsala

En viktig del av livsmedelskontrollen är att säkerställa att konsumenterna får det som de betalar för, men även att företag konkurrerar på lika villkor. Här är arbetet med livsmedelsfusk viktigt, men även samarbetet med andra myndigheter som tex tullen och polisen. Under 2019 inrättas en grupp som ska jobba med livsmedelsfusk och annan brottslig verksamhet.

I bilaga 2 finns Livsmedelskontrollens föreskrivna treåriga kontrollplan för hur kontrollen fördelar sig på olika verksamhetstyper och lagstiftningsområden.

Aktiviteter:

- Under 2019 kontrollera de anläggningar som enligt kontrollplanen ska kontrolleras under året.
- Utföra cirka 9400 kontroller, inklusive planerade kontroller, första årliga kontroller och uppföljande extra offentliga kontroller vid konstaterade allvarliga avvikelser.
- Klagomål från allmänheten och information om avvikelser från myndigheter och organisationer ska handläggas inom 14 dagar.
- Anmälan om misstänkt matförgiftning ska handläggas senast arbetsdagen efter att de inkom.
- Under 2019 inrätta en särskild grupp som ska arbeta med livsmedelsfusk. Gruppen kommer att fokusera på inkomna tips om livsmedelsfusk och uppsökande verksamhet för att komma åt de som inte står under förvaltningens vanliga kontroll.
- Fortsätta och utveckla samarbetet med polisen, tullen och skatteverket, bl.a. genom fortsatta krogkontroller, kontroll vid införsel av animalier till Sverige samt andra gemensamma tillsynsinsatser.

Nämndmål:

1.2.3 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillhandahålla korrekt och lättillgänglig information

Förväntat resultat

Miljö- och hälsoskyddsnämndens information ska vara lätt att nå och lätt att ta till sig, för både allmänheten och för företag samt för andra förvaltningar och bolag inom staden.

Beskrivning

Förvaltningen tillgängliggör förutom generell information om verksamheterna och miljön i Stockholm även information om bland annat luftdata från mätningar, resultat från livsmedelsinspektionens kontroller och information från Klimatsmarta stockholmare. Förvaltningen har sedan flera år tillbaka bedrivit ett omfattande klarspråksarbete för att utveckla beslut och texter och göra dem mer lättbegripliga. En app, Livsmedelskollen, har också lanserats där allmänheten kan ta del av resultat från livsmedelsinspektioner och lämna klagomål eller anmäla misstänkt matförgiftning. Under 2019 planeras också miljödata, öppen data om miljösituationen i Stockholm, att lanseras för allmänheten. Se även nämndmål 1.2.5 *Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete.*

Aktiviteter:

- Alla nya medarbetare ska genomgå utbildning i klarspråk
- Fortsatt utveckling av Miljödata och Miljöbarometern

Nämndmål:

1.2.4 Korrekt och snabb hantering av serviceanmärkningar

Förväntat resultat

Eventuella serviceanmärkningar hanteras skyndsamt enligt gällande rutin och följs upp inom utsatt tid.

Beskrivning

Miljöförvaltningen har över åren haft ett tämligen lågt antal serviceanmärkningar, det vill säga klagomål på förvaltningens bemötande eller handläggning. Klagomål på nämndens beslut i specifika ärenden registreras i det pågående ärendet och besluten är överklagningsbara. Eftersom allmänheten kan ha synpunkter på både själva beslutet och handläggningen uppdaterades rutinen för serviceanmärkningar i slutet av 2016 för att möjliggöra bättre uppföljning.

Aktiviteter:

- Hantering och uppföljning av inkomna serviceanmärkningar

Nämndmål:

1.2.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete

Förväntat resultat

Miljöbarometern uppdateras med ny data om miljösituationen i Stockholm. Under 2019 förbättras bland annat åtgärdsredovisning kopplat till stadens arbete med lokala åtgärdsprogram för vatten samt redovisningen av förstärkningsåtgärder som gynnar biologisk mångfald. Webbplatsen kompletteras med redovisning av kemikalieplan och handlingsplan för mikroplast samt ytterligare kartunderlag. Data görs tillgänglig som öppen data.

Genom Miljödata lagras och tillgängliggörs miljöförvaltningens mät- och kartdata för allmänheten samt förvaltningar och bolag inom staden. Externt tillgänglig data publiceras även som öppen data på stadens gemensamma portal: <http://dataportalen.stockholm.se>.

Beskrivning

Genom Miljöbarometern redovisas fakta om miljösituationen i Stockholm.

Miljöbarometern är tillgänglig via stadens webbplats: stockholm.se/miljobarometern.

Fler miljörelaterade och kartbaserade beslutsunderlag görs tillgängliga på Miljödata. Under våren slutförs arbetet med att anpassa gränssnittet för Miljödata för allmänheten samt övriga förvaltningar och bolag inom staden.

Aktiviteter Miljöbarometern:

- Projektledning och samordning av Miljöbarometern.
- Redovisning av miljöprogrammets delmål.
- Redovisning av kemikalieplan och handlingsplan för mikroplaster.
- Utveckla redovisning av förstärkningsåtgärder natur.
- Utveckla redovisning kopplat till lokala åtgärdsprogram för vatten.
- Redovisa kartunderlag framförallt via Miljödataportalen.

Aktiviteter Miljödata:

- Under kvartal 1 2019 lanseras Miljödata för allmänheten på stockholm.se
- Under kvartal 1 2019 lanseras Miljödata för fältanvändning.
- Arbetet med att utveckla och tillhandahålla öppna data fortsätter.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

Miljöförvaltningen ska bedriva tillsyn på skolor och förskolor för att säkerställa att barnen har en sund miljö och säkra livsmedel när de är i skolan och förskolan.

Nämndmål:

1.3.1 Barnrättsperspektivet ska vara en naturlig del i miljöförvaltningens verksamhet

Förväntat resultat

Barnrättsperspektivet beaktas i de delar av miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet där det är relevant. Inom tillsynen prioriteras ofta insatser riktade mot särskilt känsliga grupper varav barn är en. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska under 2019 fortsatt vara delaktiga i arbetet med att bygga upp samverkansformer och kontaktvägar med utbildningsförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna samt berörda skolor och förskolor.

Beskrivning

Nämndmålet är strukturerat efter fokusområdena i Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018 – 2022. Av programmet framgår att nämnder och bolagsstyrelser ska precisera hur de arbetar med fem fokusområden.

Fokusområden och nämndens insatser:

1. Beslutsfattare och medarbetare ska beakta barnperspektivet och omsätta barnets rättigheter i alla beslut, uppdrag och i det dagliga arbetet

Fokusområde 1 är betydelsefullt eftersom det bland annat omfattar den fysiska miljön och frågor om hälsa. Under fokusområdet tas bland annat upp frågor om barnens uppväxtförhållanden, hälsa och utveckling. I nämndens uppdrag ligger miljö- och hälsofrågor för samtliga invånare och andra berörda i staden. Särskilt känsliga och utsatta grupper ska tas hänsyn i skilda verksamheter och dit hör ofta barn. Exempel på sådana verksamheter inom nämnden är:

- Kemikaliarbetet som har en särskild inriktning på miljön inom förskolorna.
- Tillsynen på inomhusmiljön inom skolor, förskolor och bostadsfastigheter.
- Tillsynen på plaskdammar, bassängbad, idrottsanläggningar och lekparker.
- Livsmedelstillsynens prioritering av livsmedelshanteringen inom skolor och förskolor.
- Tillsynen på kemikalier inom detaljhandeln som delvis omfattar produkter som barn kommer i kontakt med.

- Inom detaljplanearbetet medverkar nämnden till att barns behov beaktas. Det kan t.ex. gälla hänsyn till luft och markföroreningar och buller vid lokalisering av förskolor, lekplatser och skolor.

Under fokusområdet tas även upp stärkande av barnens rättigheter genom samverkan mellan aktörer inom olika verksamheter. Fokuseringen på miljöfrågor för barn har bidragit till ett ökat samarbete med andra förvaltningar. Ett bra exempel är samarbetet mellan miljöförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna när det gäller kemikaliearbetet på förskolor.

2. Barns rätt till likabehandling och skydd mot diskriminering ska säkerställas

Här ska framhållas att nämndens uppdrag omfattar hela kommunen och att insatser kan sättas in där det finns störst behov. Särskilt kan nämnas tillsynen på migrationsboenden och riktad bostadstillsyn i socioekonomiskt utsatta bostadsområden.

3. Barn ska ges förutsättningar att uttrycka och få sina åsikter respekterade

Genom Medborgarenkäten tar nämnden in åsikter från stadens invånare, däribland också från åldersgruppen 16 – 24 år. Fokusområdet verkar dock mest relevant för verksamheter omfattar beslut på individnivå och särskilt då som avser vård, skola och omsorg.

4. Barn och vuxna ska ha kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken

För nämndens del innebär detta att berörd personal ska ges information om barnkonventionen så att hänsyn kan tas till den i arbetet. Det också handla om att information behövs till barn och föräldrar samt andra berörda vid olika slags insatser såsom tillsynsinsatser och projekt som har särskild betydelse för barn. Inom tillsynen arbetas mycket med förebyggande information om barns hälsa men det sker ofta genom information till verksamheterna där barn och unga finns eftersom det är verksamheterna som är skyldiga att ha ett barnperspektiv. Inom kemikalieverksamheten görs mycket i informationsväg som riktar sig till barn och unga och familjer.

5. Barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld

Detta fokusområde ligger inte nära nämndens verksamhet. Rent allmänt kan dock sägas att nämnden verkar för ett icke-diskriminerande samhälle där alla fokusområden omfattas av verksamheten. Genom bostadstillsynen bidrar förvaltningen till att barn inte vistas i hälsovådliga miljöer.

Aktiviteter:

- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillhandahålla en lämplig kanal för samverkan och kontakter med skolor som deltar i arbetet med lärande för hållbar utveckling
- Föreläsning om barnrättsperspektivet för förvaltningens medarbetare

Nämndmål:

1.3.2 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i skolor och förskolor inte ska medföra olägenhet för människors hälsa

Förväntat resultat

Bättre egenkontroll hos verksamhetsutövare och fastighetsägare leder till färre brister i inomhusmiljön.

Beskrivning

Miljön i skolor och förskolor är viktig för både hälsa och välbefinnande. Exempel på hälsoeffekter i samband med brister i inomhusmiljön är astma, allergi, symtom i ögon, näsa och hud, liksom trötthet eller huvudvärk. Att leva i en bullerstörd miljö kan leda till problem med trötthet, koncentrationssvårigheter, huvudvärk, blodtrycksförändringar och stressreaktioner. Höga radonhalter inomhus under en lång exponeringstid är en riskfaktor för lungcancer.

Aktiviteter:

Under 2019 prioriteras följande särskilt:

- Följa upp de brister som konstaterades i samband med 2018 års bullerprojekt på förskolor.
- Fortsätta mäta radon och vid behov ställa krav på åtgärder för att sänka radonhalten i lokalerna.
- Fortsätta med projekt buller på förskolor.
- Fortsatt fokus på kemikaliearbete på förskolor.
- Information till verksamhetsutövare och fastighetsägare.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel förskolor och skolor som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m ³ luft.	92 %		År

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

Hela förvaltningens verksamhet ska genomsyras av hög kvalitet, rättssäkerhet och gott bemötande samt vara fritt från diskriminering.

Nämndmål:

1.4.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska säkerställa att nämndens verksamhet bedrivs så att mänskliga rättigheter respekteras och att ingen utsätts för diskriminering

Förväntat resultat

Ingen ska uppleva sig diskriminerad i kontakterna med miljöförvaltningen. Servicen ska vara god och likvärdig för alla oavsett ålder, etnicitet, funktionsvariation, trosuppfattning, kön, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Nämnden har ett gott samarbete med rådet för funktionshinderfrågor.

Beskrivning

Fortsätta arbetet med bland annat kompetensutveckling av chefer och medarbetare för att säkerställa att diskriminering inte kan uppkomma. *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* ska utgöra en grund för förvaltningens arbete med dessa frågor.

Aktiviteter:

- Kompetensutvecklingsinsatser i bemötandefrågor.
- Kompetensutvecklingsinsatser kring bl. a. diskriminering, jämställdhet, normkritik och HBTQ-frågor.
- Säkerställa icke diskriminering i rekryteringsrutinerna.
- Tillgänglighetsfrågorna ska beaktas i samband med skyddsronder.
- Anpassning av arbetsplats och arbetsuppgifter till personer med funktionsvariation.
- Involvera fastighetsnämndens och miljö- och hälsoskyddsnämndens råd för funktionshinderfrågor i relevanta ärenden där det är möjligt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Nämnden bedriver ett omfattande arbete för en sund inomhusmiljö och säkra livsmedel. Detta sker främst genom riktad tillsyn mot verksamheter där människor vistas dagligen eller bor, såsom skolor och förskolor, flerbostadsbyggnader, migrationsboenden, äldreboenden m.fl. verksamheter samt riktad livsmedelskontroll.

Buller och bristande ventilation är vanligt förekommande problem i inomhusmiljön. Det är särskilt viktigt att kontrollera att varmvattnet håller tillräckligt hög temperatur i tanken, minst 50 grader C, för att förebygga tillväxt av legionellabakterier, som sedan kan spridas via dusch

och vattenkran till de boende. Äldre och personer med nedsatt immunförsvar löper ökad risk att drabbas av legionella.

Nämnden bedriver riktad livsmedelskontroll gentemot alla livsmedelsföretagare, d.v.s. verksamheter som tillverkar, serverar eller på annat sätt hanterar livsmedel som ska förtäras av andra.

Nämndmål:

1.5.1 Stockholms äldreboenden har en sund inomhusmiljö och säkra livsmedel

Förväntat resultat

Bättre egenkontroll hos verksamhetsutövare och fastighetsägare leder till färre brister i inomhusmiljön och säkra livsmedel. Nämndens riktade tillsyn och handläggning av klagomålsärenden leder till att konstaterade brister i inomhusmiljön åtgärdas.

Beskrivning

En sund inomhusmiljö och säkra livsmedel i äldre, vård- och omsorgsboenden är viktigt för både hälsa och välbefinnande.

Exempel på hälsoeffekter i samband med brister i inomhusmiljön är astma, allergi, symtom i ögon, näsa och hud, liksom trötthet eller huvudvärk. Att leva i en bullerstörd miljö kan leda till problem med trötthet, koncentrationssvårigheter, huvudvärk, blodtrycksförändringar och stressreaktioner.

Det är viktigt att äldre serveras näringsrik och säker mat för att förebygga undernäring och sjukdom.

Aktiviteter:

Under 2019 prioriteras följande särskilt:

- Riktad tillsyn av inomhusmiljön och livsmedelskontroll mot äldreboenden. Livsmedelskontrollens fokus för äldreomsorgen är allergikost.
- Information till verksamhetsutövare och fastighetsägare.

KF:s inriktningsmål:

2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Inom ramen för detta inriktningsmål ryms större delen av nämndens miljöarbete. Miljöförvaltningen har en expertroll och hjälper eller verkar genom andra förvaltningar och bolag i staden. Nämnden verkar även mot företagen, främst då genom tillsynen men även genom samarbete i olika former.

Målet omfattar ett stort och mångsidigt förebyggande arbete inom energi, klimat, miljö och hälsa. Här återfinns också samordning och uppföljning av miljöprogrammets delmål som berör miljö- och hälsoskyddsnämnden.

När det gäller nämndens tillsyn enligt miljöbalken finns en utförlig redogörelse för nämndens arbete i tillsynsplanen (bilaga 3). Planen visar både hårddata i form av produktion, antal objekt samt målsättningar/inriktning för ett stort antal tillsynsområden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Miljö- och hälsoskyddsnämnden fäster stor vikt vid god service till de företag som omfattas av tillsyn och kontroll. En framgångsfaktor för nämnden är ett bra samarbete med olika företag och branschorganisationer. Avseende indikatorn ”Andel upphandlad verksamhet i konkurrens” så anger indikatorn ”hur stor andel av driftverksamheten som är upphandlad i förhållande till den totala driftverksamheten”. Indikatorn är således inte relevant för miljö- och hälsoskyddsnämnden eftersom ingen upphandling av entreprenad- eller driftverksamhet görs.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	0 %	Tas fram av nämnd/styrelse	År
 Företagens nöjdhet med bemötande från staden	81	78	År
 Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	77	70	År
 Företagens nöjdhet med information från staden	72	72	År
 Företagens nöjdhet med kompetens från staden	74	72	År
 Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	73	73	År
 Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	73	70	År
 Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	75	72	År

Nämndmål:

2.1.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden

Förväntat resultat

Nämndens myndighetsutövning är effektiv, opartisk och rättssäker, och företag och allmänhet som har kontakt med nämndens handläggare får ett gott bemötande och bra service.

Beskrivning

Nämnden har en hög prioritering av sin myndighetsutövning och service till företag och allmänhet. Målen följs framförallt upp genom punktlighetsmålen för tidsåtgång vid vissa ärenden och genom den årliga NKI-undersökningen (NöjdKundIndex) som ger en bild av hur företagen uppfattar tillsyns- och kontrollverksamheten. Allmänheten har lätt att komma i

kontakt med nämnden genom särskilda servicetelefoner för hälsoskydd och livsmedelskontroll. Dessutom har nämnden ett antal e-tjänster som ständigt är tillgängliga.

Aktiviteter:

- Informationsträffar för verksamhetsutövare.
- Årliga tillsynsrapporter som underlag för uppföljning och planering.
- Utbildning i klarspråk för alla nya medarbetare.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Behandla anmälningar enligt miljöbalken inom sex veckor	90 %		Tertial
 Företagen uppfattar inspektörerna som professionella	73		År
 Handlägga inkomna anmälningar om registrering av livsmedelsanläggning inom 14 dagar.	90 %		Tertial
 Handläggning av värmepumpsökningar ska påbörjas senast efter 5 arbetsdagar.	95 %		Tertial
 Miljörapporter besvaras senast 30 juni.	95 %		Tertial

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en aktiv roll för att staden ska uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hållbar och hög genomförandetak är särskilt prioriterat.

Nämndens arbete bidrar till att miljöfrågorna beaktas i ett tidigt skede av planeringen och att staden kan skapa en attraktiv, miljö- och klimatsmart stad. Nämnden bidrar härmed till att säkerställa en långsiktig hållbarhet, en robust grönstruktur, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning, god ljudmiljö, miljö kvalitetsnormer för luft och vatten samt bibehållna ekosystemtjänster.

Nämndmål:

2.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska med sin kompetens delta i stadsplaneringen och möjliggöra en hållbar och växande stad

Förväntat resultat

Miljö- och hälsoskyddsnämnden medverkar till att miljö- och hälsoskyddsfrågor uppmärksammas och integreras i stadens arbete med byggande och markanvändning.

Beskrivning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en aktiv roll för att bidra till att Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt. Nämnden bidrar med kompetens i stadsbyggnadsprocessen så att staden kan göra rimliga bedömningar mellan olika intressen sker för att planera för en ren och säker stadsmiljö och en sund boendemiljö. Det konkreta arbetet med stadens fysiska planering samordnas i det förvaltningsövergripande styrdokumentet Ledstången som anger när respektive förvaltning ska delta i processen och vad som ska behandlas i olika skeden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden verkar för att miljö- och hälsoskyddsfrågor integreras i planarbetet. Detta gäller bland annat att bidra till stadsbyggnadsnämndens beslut om betydande miljöpåverkan i tidigt skede och att bidra med expertkunskap för att frågor om buller, vibrationsstörningar, luftkvalitet, vattenkvalitet och dagvattenhantering, markföroreningar, naturvärden och klimatanpassning och trafikens miljöpåverkan ska uppmärksammas. Nämnden bevakar särskilt hälsoaspekter där barn och unga vistas, som t.ex. skol- och förskolegårdar.

Nämnden ingår i samordningsgruppen för Grönare Stockholm med fokus att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden med prioritet på ytterstaden.

Nämnden deltar också i ett förvaltningsövergripande samarbete kring masshantering.

Bevakning och analys av nya forskningsrön om klimatförändringar och dess effekter som kan föranleda nya ställningstaganden är en central del av arbetet. Arbetet med skyfallshantering och att minska risken för översvämningar är fortsatt prioriterat under 2019. Detta gäller såväl befintlig som planerad bebyggelse, där syftet är att reducera stadens sårbarhet.

När det gäller ombyggnad har nämnden tagit en aktiv roll för att öka hållbarheten genom projekten Hållbara Järva och GrowSmarter i samarbete med bostadsbolagen och avser fortsätta det arbetet i Fokusområdena. Förutom energieffektiv renovering och transportlösningar ska även ekosystemtjänster ingå i arbetet. Ambitionen är att även privata fastighetsägare ska engageras.

Aktiviteter:

- Delta i stadens samlade arbete med att uppnå målen för bostadsförsörjningen, där en hållbar och hög genomförandtakt är särskilt prioriterat
- Delta i arbetet inför markanvisningar inom ramen för Ledstången och i samarbete med exploateringskontoret
- Arbeta i plan- och exploateringsarbetets tidiga skede genom att delta i startmöte, samt upprätta miljö- och hälsounderlag för detaljplaner och program till stadsbyggnadsnämnden inom två veckor från beställning eller till utsatt datum
- Delta i projektgrupper och möten om prioriterade detaljplaner, program och områdesplanering

- Delta i projekt och i framtagandet av strategiska dokument för stadsplanering
- Bistå berörda nämnder med underlag och bedömningar gällande miljö- och hållbarhetsfrågor som t.ex. buller, luftkvalitet, markföroreningar, vattenfrågor, naturvärden och klimat.
- Bistå berörda nämnder med underlag om biologisk mångfald och ekosystemtjänster i stadsbyggnadsprocessen
- Fortsatt implementera ekosystemtjänster och grönytekompensation där det efterfrågas.
- Delta i utredning för Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa, ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100.
- Bidra med smarta lösningar och söka externa medel för befintliga bostäder och utemiljö gällande energi, transporter och ekosystemtjänster i samband till utvecklingen av stadens fokusområden Farsta, Skärholmen, Hagsved och Kista
- Utveckla analyser och underlag kring särskilt folkhälsobefrämjande grönytor och befolkningens närhet till dessa. Resultaten kopplas till det stadsövergripande arbetet med social hållbarhet.
- Bistå C/O City:s vidareutveckling av användarvänlig GIS-baserad grönytefaktor (Q-GYF) tillsammans med stadsbyggnadskontoret.
- Medverka i vidareutveckling av grönytefaktor för allmän platsmark (GYF AP) genom att sammanlägga geografisk information om de olika ekosystemtjänsterna i Stockholm och deras värden (se även nämndmål 2.2.4).

Nämndmål:

2.2.2 Tillsynen ska verka för att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar

Förväntat resultat

Tillsynen ska säkerställa att den framtida markanvändningen inte innebär risker för hälsa och miljö.

Beskrivning

Genom hantering av upplysningar om förorenad mark och ärenden som avser efterbehandling av förorenade områden ska tillsynen säkerställa att den framtida markanvändningen inte innebär risker för hälsa och miljö.

Den 1 januari 2019 träder de nya bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer för vatten i miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen i kraft. Därmed skärps lagstiftningen genom att normerna blir bindande i den individuella prövningen. Det innebär att det blir förbjudet att påbörja eller ändra en verksamhet eller åtgärd på ett sätt som medför en försämring av eller att möjligheten att nå en norm äventyras. Förändringarna medför dessutom att undantagsbestämmelserna i ramdirektivet för vatten ges en mer central roll.

Vattenmyndigheterna kommer att vara tvungna att tillämpa undantagen när de beslutar om normerna för varje vattenförekomst och nämnden kommer få möjlighet att tillämpa undantaget för ny samhällsviktig verksamhet i enskilda provningar. De nya bestämmelserna, och de åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster som nu tas fram, innebär ett ökat fokus på markanvändningen i allmänhet och dagvatten i synnerhet och kommer att ställa stora krav på nämndens beredskap både i form av tillsyn och vägledning kring regelverket. Åtgärdsprogrammen för stadens vattenförekomster syftar också, vid sidan av att ta fram åtgärder som behövs för kommunen att följa miljö kvalitetsnormen, att underlätta bostadsbyggandet och möta de krav som ställs via vattenförvaltningen. Ett annat aktuellt område är negativ påverkan från båtbottnfärger och den tillsyn över båtklubbar som bedrivs. Under året ska nämnden också intensifiera tillsynen gällande trafikdagvatten.

Tillsyn över naturreservaten bidrar till att viktiga värden bibehålls och utvecklas.

Aktiviteter:

- Tillsynsbesök av dagvattenanläggningar i det kommunala och statliga vägnätet. Främst dammar och skärmbassänger.
- Granska nyinkomna anmälningsärenden av nya eller ändringar dv-anläggningar
- Granska och följa upp Stockholm Vattens redovisning av kontrollprogram och beskrivning av befintliga reningsanläggningar
- Rådgivning och tillsyn angående skötsel och genomförande av projekt genom möten med reservatsförvaltare och verksamhetsutövare
- Stärka den biologiska mångfalden i naturreservaten i samarbete med stadsdelsnämnderna

Nämndmål:

2.2.3 En långsiktig miljöövervakning ger god uppföljning av att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar samt ger underlag för tillsyn, fysisk planering och exploatering samt åtgärdsarbete

Förväntat resultat

Löpande och kvalitetssäkrad miljöövervakning skapar kvalitetssäkrade underlag så att staden kan prioritera vilka åtgärder som behöver vidtas för att uppnå stadens miljömål.

Beskrivning

Förvaltningen bedriver löpande miljöövervakning i syfte att ge underlag för tillsyn, fysisk planering och samt åtgärdsarbete. En sammanhållen miljöövervakningsplan tas årligen fram som en bilaga till verksamhetsplanen. Miljöövervakning sker enligt övervakningsprogram för respektive miljöövervakningsområde. Miljöövervakningsdata tillgängliggörs via Miljöbarometern som kan nås av såväl interna som externa aktörer.

Aktiviteter inom övervakning av klimatförändringar och dess effekter

Aktiviteter:

- Sammanställning, bearbetning och analys av meteorologiska, hydrologiska och limnologiska mätdata.
- Uppdatera befintliga klimatindikatorer med data för det gångna året.
- Utveckla informationen om klimatförändringar och klimatanpassning på Miljöbarometern, med fokus på fördjupade temperaturanalyser under 2019.
- Framtagande av fler klimatindikatorer, till stöd för stadens klimatanpassningsarbete.

Aktiviteter inom miljöövervakning biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster

Aktiviteter:

- Övervakning enligt programmet för miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster 2017-2021 genomförs.
- Inleda uppdatering och vidareutveckling av stadens biotopdatabas, vilken utgör kunskapsunderlag för stadsplanering samt grund för vidare analyser av habitatnätverk, ekosystemtjänster och grön infrastruktur.
- Skapa prioriteringsstöd och uppföljningsverktyg för naturmarksskötsel för ett antal nya stadsdelar samt utveckla uppföljningssystem för ekologiska förstärkningsåtgärder enligt förslag från förstudien ”Effektivare miljöövervakning av stadens natur”.
- Analysera tillstånd, skapa faktablad och beskrivningar för ett urval arter i ArtArken. Uppdatering och underhåll av webbapplikationen.
- Färdigställa inventering av fladdermöss – Stockholms del i samarbete med kommunerna på Södertörn (via Södertörnsekologerna).
- Fortsatt uppföljning av större vattensalamander och andra groddjur i bl.a. Olovslundsdammen, Bromma.

Minska spridningen av mikroplaster

Aktiviteter:

- Genomföra åtgärder enligt handlingsplanen för mikroplast
- Publicera handlingsplanen för mikroplast på Miljöbarometern
- Utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag

Aktiviteter inom miljöövervakning av vattenmiljön

Aktiviteter:

- Genomföra löpande miljögiftsövervakning i stadens prioriterade sjöar, vattendrag och kustvatten och vid behov komplettera med screening i övriga vatten.
- Genomföra undersökningar i stadens prioriterade sjöar, vattendrag och kustvatten i enlighet med övervakningsprogram för ekologiska kvalitetsfaktorer.
- Medverka i LIFE IP Rich Waters i syfte att utbyta erfarenheter kring miljögiftsövervakning i vattenmiljön tillsammans med aktörer i Norra Östersjöns vattendistrikt.
- Leda och delta i EU-projektet NonHazCity i syfte att minska spridningen av miljö- och hälsoskadliga kemikalier till Östersjön
- Leda och delta det Vinnovafinansierade projektet IWater i syfte att utveckla sensorer för realtidsmätningar av vattenkvalitet

Aktiviteter inom miljöövervakning mark

Aktiviteter:

- Vid behov genomföra markundersökningar vid båtuppläggningsplatser

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel vattenförekomster som följer miljökvalitetsnormerna för kemisk status.	50 %		År

Nämndmål:

2.2.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster och klimatanpassning i staden

Förväntat resultat

Arbete med att upprätthålla och utveckla en sammanhängande grönstruktur har vidtagits. Stadens principer för skyfallshantering är implementerade och kommunicerade. En strategi för biologisk mångfald är framtagen.

Beskrivning

En sammanhängande grönstruktur är värdefull för människor, den biologiska mångfalden och för samhället i stort. Genom att skapa mångfunktionella gröna lösningar i staden får vi fler ekosystemtjänster som bidrar till hållbara, resilienta och attraktiva städer. Stockholms grönstruktur utgör därför grunden när staden ska anpassas till pågående och kommande klimatförändringar.

Förändrade nederbörds- och temperaturförhållanden och fler extrema väderhändelser innebär särskilt stora påfrestningar på den urbana miljön. En viktig förutsättning för att stadens klimatanpassning är därför att det finns en fungerande grönstruktur. De gröna ytorna bidrar till lösningar för dagvatten- och skyfallshantering samt till temperaturreglering vid värmeböljor.

Nämnden deltar också med sin kompetens i arbetet med att utreda och inrätta nya naturreservat, samt utreda lämpliga biotopskyddsområden för att långsiktigt skydda värdefull naturmark. Nämnden driver på för att tillgängliggöra naturreservaten så att fler får tillgång till stadens natur, och de hälsoeffekter den ger.

Aktiviteter:

- Vara expertfunktion vid interna och externa förfrågningar inklusive remisser.
- Utreda lokalisering och ta fram mångfunktionella åtgärder som stödjer grönstrukturens ekologiska funktioner, reglerande tjänster och rekreativa värden för att öka produktionen av ekosystemtjänster.
- Utbilda skötselansvariga i naturinriktad skötsel av grönmark.
- Beskriva värdet på och sammanställa geografisk information om de olika ekosystemtjänsterna i Stockholm.
- Utveckla informationen på Miljöbarometern om ekosystemtjänster och klimatanpassning.
- Medverka i FoU-projekt om hur grön infrastruktur kan bidra till att hantera klimatrelaterade risker som översvämningar och värmeböljor såväl som till ökad folkhälsa.
- Bistå kommunstyrelsen i arbetet med klimatanpassning
- Utgöra expertstöd i konkreta klimatanpassningsprojekt, och medverka till mångfunktionella lösningar där det är möjligt.
- Tillsammans med kommunstyrelsen, trafiknämnden samt stadsbyggnadsnämnden ansvara för att implementera och kommunicera stadens principer för skyfallshantering för att kunna identifiera och åtgärda sårbarheter på kort och längre sikt

- Delta i samordningsgruppen för Grönare Stockholm med fokus att stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden med prioritet på ytterstaden
- Ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för Grönare Stockholm.
- Ta fram nya förslag till förstärkningsåtgärder i grön- och blåstrukturen som gynnar biologisk mångfald i samråd med berörda förvaltningar.
- Sammanställa goda exempel på genomförda mångfunktionella förstärkningsåtgärder i grön- och blåstrukturen samt kommunicera dessa inom staden.
- I samarbete med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden utveckla och stärka arbetet med att tillgängliggöra stadens naturreservat och stärka rekreativa värden med särskilt fokus på tillgängliggörande för funktionsnedsatta
- I samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden under året arbeta för att inrätta naturreservat i Kyrkhamn och Hagsåtraskogen samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstensskogen och utvidgning av naturreservat i Årstaskogen. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras
- I samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden
- I samarbete med trafiknämnden, stadsdelarna, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetet med stadsdelsperspektiv på gröna svaga samband enligt översiktsplanen med syfte att ta fram projekt för gröna investeringar

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

Nämnden driver genom sitt miljöbilsarbete uthålligt frågor om hållbara transporter och fortsätter sitt arbete med nya och ökade ambitioner. Andelen förnybara bränslen och elbilsanvändningen ska fortsätta att öka.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86 %	86 %	Halvår
 Sålda fossila drivmedel	8,0 TWh (avser 2018)	8,0 TWh (avser 2018)	År
 Växthusgasutsläpp i transportsektorn per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	1,10 ton CO ₂ e / inv	1,10 ton CO ₂ e / inv	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska initiera åtgärder för elektrifiering av transportsektorn.	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

2.3.1. Tillsynen ska minska miljöpåverkan från transporter

Förväntat resultat

Minskad bullerexponering genom bullerskyddsåtgärder samt minskat buller genom åtgärder vid källan. Luftföroreningar från trafiken begränsas med åtgärder på vägbanan samt minskad användning av fossila drivmedel. Förbättrad egenkontroll gällande trafikens bidrag till vattenföroreningar.

Beskrivning

I tillsynen ska frågor om transportbehov, alternativa transportslag samt fordons- och bränsleval alltid hanteras. Förvaltningens särskilda kompetens, avseende t.ex. miljöfordon, bränsleval etc. ska spridas genom tillsynen. Förvaltningen fokuserar i sin trafiktillsyn på de aspekter som har störst miljö- och hälsopåverkan, dvs. bullerexponering, luft- och vattenförorening samt utfasningen av fossila drivmedel.

Aktiviteter:

- Frågan om transporters omfattning, transportslag och bränsleval efterfrågas i all tillsyn.
- Fortsätta driva frågan avseende substitution av fossil diesel där så är möjligt
- Tillse att bullerskyddsåtgärder planeras och genomförs enligt stadens åtgärdsprogram för omgivningsbuller
- Följa upp åtgärdsprogrammet för omgivningsbuller
- Följa upp att trafikkontoret och Trafikverket genomför fortsatta skyddsåtgärder för att begränsa luftföroreningar från trafiken
- Följa upp att Stockholm vatten och avfall inventerar befintliga dagvattenanläggningar och kan redovisa hur dessa sköts

Nämndmål:

2.3.2 Nämnden har god uppföljning av trafikens miljöpåverkan

Förväntat resultat

I Stockholm mäts luftkvaliteten kontinuerligt på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och St. Eriksgatan. SLB-analys utför mätningar av en rad olika föroreningar, både reglerade (NO₂, PM10, PM2.5, CO, O₃, SO₂ B(a)P m.fl.) och oreglerade ämnen (antalet och massan av

partiklar i olika storlekar, sotpartiklar, CO₂). Mätningar fyller en viktig funktion för övervakning och jämförelse mot miljö kvalitetsnormer och miljömål samt för utvärdering av effektiva åtgärder.

SLB-analys avser visualisera statusen på luftkvaliteten i realtid genom att ta fram digitala luftkvalitetsprognoser för Stockholm genom innovativt utnyttjande av observationer och mätningar från hela Europa. Resultaten - i form av på zoombara, detaljerade, kartor - skall tillgängliggöras via dator och mobiltelefon. Systemet skall uppmuntra till interaktion t.ex. genom individuell anpassning över vad som visas på datorn eller i appen på telefonen. Luftkvalitetsprognoserna bygger på resultat från lokala emissionsdatabaser och spridningsmodeller kombinerat med storskaliga luftkvalitetsprognoser från det Europeiska Centret för medellånga väderprognoser (ECMWF). Observationsdata från kontinuerliga mätningar och eventuellt nya, billiga, sensorer skall användas för att förbättra de beräknade prognoserna. Redan idag visualiseras viss data och kommuniceras genom radio och tidningar samt genom SLB-analys hemsida.

Aktuella projekt 2019:

- Framtagande av astmariskkartor genom utveckling och implementera prognoser över luftföroreningar och pollen med hänsyn till både lokala källor och intransport från andra länder. Syftet är att tillhandahålla information som är till hjälp för personer med speciellt känsliga luftvägar. Projektet pågår till 2020.
- På uppdrag Trafikverket ska effekterna på halterna utvärderas i samband med aktiva miljöstyrningstester såsom variabel hastighet. Detta kommer ske längs med E4:an vid Hallunda.
- Utföra mätningar av bensen i Stockholm för att följa upp miljö kvalitetsnormer och miljömål.

Beskrivning

Aktiviteter

- Genomföra kontinuerlig luftövervakning på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och St. Eriksgatan.
- Utvärdera olika åtgärders effekter på luftkvaliteten.
- Kontinuerligt ge stadens medborgare information om luftkvalitetssituationen samt prognoser.
- Delta i det fortsatta arbetet med miljözon för lätta fordon.
- Genomföra utredningar inför införandet av miljözon på Hornsgatan.
- Bistå kommunstyrelsen med kunskap om utsläpp och halter för att utreda vad som krävs för att uppnå utsläppsfri innerstad år 2030.
- Aktivt följa teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna genom drifhållning av stadens gator.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	Max 7 dygn	Max 7 dygn	År
 Antal dygn över normvärdet för PM10 i luft	Max 35 dygn	Max 35 dygn	År

Nämndmål:

2.3.3 Minst tjugo procent av alla nya bilar som säljs är miljöbilar

Förväntat resultat

Andelen nya personbilar som säljs i Stockholms län år 2019 utgörs till minst 20 procent av miljöbilar enligt den definition som miljö- och hälsoskyddsnämnden förväntas besluta om i februari 2019. Tjugo procent av nybilsförsäljningen är en ambitionshöjning mot tidigare år (då målet varit 50 % miljöbilar enligt en äldre definition). En allt ökande andel av dessa fordon är laddbara fordon.

Beskrivning

Miljöförvaltningen har stort kunnande och erfarenhet av miljöfordon, biodrivmedel, elladdning och olika mobilitetslösningar. Förvaltningen är behjälplig med råd och stöd vid upphandling och uppföljning till de förvaltningar och bolag som så önskar. Förvaltningen sprider även aktivt kunskap och information till andra kommuner, företag och privatpersoner med syftet att öka andelen miljöfordon och förnybara drivmedel i Stockholm. Förvaltningen försöker även driva på regelverk och direktiv i en riktning som påskyndar introduktionen av miljöfordon och fossilfria drivmedel och transporter.

Aktiviteter:

- Tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser följa och analysera utvecklingen av fossilbränsleanvändningen i Stockholm och därmed stötta arbetet med att på ett effektivt sätt nå målet om fossilbränsleffritt Stockholm 2040
- Verka för incitament och förmåner som gynnar (eller undanröjer missgynnande av) miljöfordon, miljöbränslen respektive delade fordon.
- Delta i stadens arbete med miljözoner för personbilar och lätta lastbilar.
- Verka för en bättre efterlevnad av den befintliga miljözonen för lastbilar
- Följa fordonsutvecklingen inom staden
- Medverka i arbetet som rör resor och transporter i uppdraget om en utsläppsfri innerstad till 2030.
- Utåtriktat arbete gentemot till exempel fastighetsägare, bostadsrättsföreningar, företag och invånare gällande laddinfrastruktur, miljöbilar, drivmedel och mobilitetslösningar

samt möjligheten att genom egna fordonsval och resvanor påverka och minska sin klimatpåverkan.

- I samarbete med trafiknämnden och Stockholm Parkering AB verka för 4 000 publika laddplatser till 2022 samt redovisa 10 000 lämpliga laddplatser till 2020.
- Stötta trafiknämnden vid initierandet av åtgärder för elektrifiering av fordonsflottan samt verka för ytterligare ca 250 laddplatser på gatumarken i Stockholm under 2019.
- Stötta stadens bostadsbolag med kunskap och idéer gällande laddplatser, bilpoolsplatser, mobilitetshubbar och mobilitetstjänster så att dessa kan etableras för boende respektive kommersiella hyresgäster i existerande bestånd.
- Följa och analysera utvecklingen av bilpooler och andra mobilitetstjänster i Stockholm samt stötta trafiknämnden i arbetet med att verka för bilpoolsplatser på gatumark
- Kommunicera resultat och aktuell information om miljöbilar och hållbara transporter via bl.a. web och nyhetsbrev samt uppdatera och vidareutveckla www.miljofordon.se Fortsätta med informationskampanjen ”Fixa laddplats” tillsammans med kommunerna i länet.
- Genomföra en prova-på-aktivitet inom bilpoolsområdet och verka för en bilpoolskarta för Stockholm.
- Vid behov stödja exploateringsnämnden och trafiknämnden vid utvärdering och revidering av gröna parkeringstal.
- Stötta exploaterings-, stadsbyggnads och trafiknämnden med kompetens om mobilitetstjänster, bilpooler och resvanepåverkande insatser samt undersöka möjligheten att genomföra projekt som testar och utvärderar möjligheten att påverka resvanor.
- Söka och genomföra externfinansierade projekt samt sprida resultaten och erfarenheterna från, avslutade och pågående projekt, om hållbara transporter och drivmedel.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel sålda förnybara drivmedel i länet per år.	34 %		År

Nämndmål:

2.3.4 Minst var tionde lastbil som säljs är en miljölastbil

Förväntat resultat

10 procent av de nyregistrerade tunga fordonen som säljs i Stockholms län ska vara miljölastbilar enligt stadens miljölastbilsdefinition år 2019.

Beskrivning

För att antalet miljölastbilar ska öka i Stockholm krävs både incitament och åtgärder som överbygger olika hinder. Fler tankstationer med förnybara drivmedel anpassade för tunga fordon, samt att fler efterfråga miljölastbilar (och arbetsmaskiner på el eller förnybart drivmedel) vid inköp av transporttjänster är två viktiga verktyg. Miljöförvaltningen har stora kunskaper om miljölastbilar, arbetsmaskiner och förnybara drivmedel och har under många år arbetat med krav på fordon och drivmedel i samband med upphandlingar. Genom stöd och samarbeten kan denna kunskap komma fler till del.

Antalet miljölastbilar som är avsedda för förnybara drivmedel (ED95 (etanol), biogas och el) eller är hybrider, ökar i Stockholm men antalet övriga diesellastbilar ökar än mer. Det finns inget enkelt sätt att kontrollera i vilken utsträckning diesellastbilarna använder, eller ens är godkända för förnybar diesel. Målet är både svårt att uppnå och svårt att följa upp.

Aktiviteter:

- Stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser med fordons- och drivmedelskompetens i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljö- och klimatkrav vid upphandling av transporttjänster i syfte att nå Fossilbränslefri organisation 2030.
- Uppdatera stadens miljölastbilsdefinition i samarbete med övriga intresserade kommuner i Stockholms län. Verka för gemensamma upphandlingskrav bland kommunerna i länet gällande miljölastbilar och transporttjänster där miljölastbilar ingår.
- Färdigställa utredningen om var drivmedelsanläggningar med tillhörande bilvård bör vara placerade i en växande stad i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden.
- Verka för att under innevarande miljöprogramsperiod få till 10 nya tankmöjligheter med förnybart bränsle för tunga fordon i Stockholms kommun eller kranskommuner.
- Arbeta för att miljöanpassa arbets- och entreprenadmaskiner genom övergång till ny teknik och/eller användning av biodrivmedel.
- I samarbete med servicenämnden använda och utveckla befintlig arbetsmall för hur krav på fordon och transporter bör ställas och successivt skärpas i relevanta upphandlingar i staden, samt hur dessa avtal bör följas upp.
- Stötta exploateringsnämnden och trafiknämnden med fordons- och drivmedelskompetens gällande åtgärder för att effektivisera masshanteringen, omläggning av gods från lastbil till pråm och lastcykel samt e-handel.

- Utredda säkerhetsfrågorna gällande gasfordon i tunnlar med förhoppningen att det ska gå att använda gas som fordonsbränsle i arbetsmaskiner och lastbilar vid byggande och arbete i tunnlar.

Nämndmål:

2.3.5 Stadens egen fordonsflotta består av miljöfordon

Förväntat resultat

Stadens flotta ska bestå av 100 % miljöbilar och stadens biodrivmedels- och elbilar tankas/laddas till 86 % med miljöbränsle.

Beskrivning

Genom fleet manager-funktionen samordnas arbetet med stadens bilflotta för att uppnå god ekonomi och minsta möjliga miljöpåverkan.

Aktiviteter:

- Ansvara för kommunkoncernens gemensamma fordonshantering enligt beslut av kommunfullmäktige i mars 2015. Optimera hanteringen och användningen av stadens egna fordon inom ramen för kommunfullmäktigeuppdraget. Stötta förvaltningar och bolag vid uppföljning av fordonsinnehav och tankning.
- Erbjuder lånefordon under kortare tid till förvaltningar och bolag för att inspirera till miljöfordon av olika slag.
- Förmedla medel från det statliga Klimatklivet till förvaltningar och bolag som uppgraderar äldre eller sätter upp ny laddinfrastruktur för de eldrivna fordon som används av verksamheterna.
- Stötta i arbetet med att introducera den nya elbilpoolstjänsten till förvaltningar och bolag.
- Sprida miljöförvaltningens uppdaterade resepolicy till andra förvaltningar och bolag så att mer miljöanpassade transportsätt väljs och flygresandet minskar.
- Medverka i uppföljning och intern kommunikation avseende miljöförvaltningens resepolicy.
- Hjälpa inköpsrådet och de nya kategoriteamen med fordons- och drivmedelskrav m.m. för deras upphandlingar av transporttjänster, inbäddade transporter, resebyrå m.m.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Miljöförvaltningen bedriver riktad livsmedelskontroll gentemot restauranger för säkra livsmedel inom restaurangbranschen. Förvaltningen bedriver också tillsyn med avseende på höga ljudnivåer i konsert- och nattklubbslokaler och evenemang i syfte att förebygga hörselskador, samt deltar i stadens evenemangsgrupp.

Nämndmål:

2.4.1 Stockholm har en hållbar lokalisering av evenemang och idrottsplatser

Förväntat resultat

En väl avvägd lokalisering av evenemang och idrottsplatser där störningsrisken för boende bedöms som rimlig vid en avvägning mot intresset av att i staden kunna anordna olika typer av evenemang.

Beskrivning

Miljöförvaltningen deltar i stadens evenemangsgrupp i syfte att förebygga störningar från evenemang och bidra till bästa möjliga lokalisering i förhållande till störningsrisk för boende. Miljöförvaltningen bistår även i detaljplanearbetet i syfte att lokaliseringar av idrottsplatser ska vara godtagbara ur störningssynpunkt.

Aktiviteter:

- Delta i stadens evenemangsgrupp

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Nämnden driver tillsyn av miljö, hälsa och livsmedel och medverkar i stadens samhällsbyggande samt driver projekt för att utveckla stadens livsmiljöer och hållbarhetsarbete.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel badplatser med bra badvattenkvalitet.	90 %	90 %	År
 Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	45 %	45 %	År
 Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter	112	112	År
 Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO ₂ e per invånare) <i>Kommentar:</i> Statistiskt underlag för beräkning av utsläppen har cirka 1,5 års fördröjning. Det innebär att utsläppen för år 2017 med	2,2 ton CO ₂ e / inv	2,2 ton CO ₂ e / inv	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
prognos för år 2018 kan beräknas under år 2019. Utsläppen för år 2019 kan prognostiseras först år 2020 och slutligen fastställas år 2021.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Miljö- och hälsoskydds nämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag	2019-01-01	2019-12-31
 Miljö- och hälsoskydds nämnden ska ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för grönnare Stockholm	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

2.5.1 Bättre miljö genom ökade effekter av energitillsyn

Förväntat resultat

Genom minskad förbrukning av och effektivare utnyttjande av energi minskar belastningen på såväl hälsa som miljö.

Beskrivning

Tillsynen måste ge effekt och skall följas upp så att förvaltningens metoder hela tiden anpassas för att uppnå största möjliga miljönytta. Tillsynens syfte är dels att kontrollera att verksamheterna följer givna tillstånd och övriga regler inom området, men även att med rådgivning få verksamheterna att fortsätta med sitt miljöarbete.

Inom tillsynen hanteras allt från stora tillståndsgivna energiproduktionsanläggningar till enskilda verksamheters energianvändning. Genom tillsynen kontrolleras villkoren för produktion av energi och dessutom granskas energianvändningen hos till exempel ägare av större fastigheter. Genom tillsynen stimuleras också energieffektiviseringar. Förvaltningens särskilda kompetens inom Energi- och klimatrådgivningen, Energicoacherna och Energicentrum utnyttjas för detta ändamål. I tillsynen säkerställs även att läckagekontroll utförs på köldmedieaggregat. Nämnden prövar också tillstånd till värmepumpsanläggningar. Utöver tillsynen är energirådgivningen en viktig del av förvaltningens arbete riktat mot företag.

Aktiviteter:

- Energianvändning, förbrukning och energislag, ingår som en del i all tillsyn över miljöfarliga verksamheter. Företagen informeras om möjligheten att få stöd via energi- och klimatrådgivningen.
- I all tillsyn ska frågan om avveckling av fossil olja för uppvärmning drivas.

Nämndmål:

2.5.2 Miljöövervakning som ger god kunskap om energianvändning och växthusgasutsläpp.

Förväntat resultat

Kvalitetssäkrade utsläppsdata utifrån internationell redovisningsmetodik för växthusgasutsläpp från städer samt fossilbränsleanvändning i Stockholm. Kvalitetssäkrade data för stadens energianvändning och soletproduktion för uppföljning av miljöprogramsmål. Redovisning växthusgasutsläpp från stockholmarnas flygresor i mån av tillgängliga data från Swedavia och Stockholm Skavsta Flygplats.

Beskrivning

Förvaltningen analyserar och beräknar växthusgasutsläppen årligen för att följa utvecklingen mot reduktionsmålet 2,2 ton CO₂e per invånare år 2020 enligt internationellt protokoll för städernas växthusgasutsläpp inklusive analys av fossilbränsleanvändningen i Stockholm. Förvaltningen följer upp stadens energianvändning och soletproduktion från stadens nämnder och bolag som underlag till miljöprogrammets uppföljningsansvariga. Växthusgasutsläpp från stockholmarnas flygresor följs upp utifrån tillgänglig statistik.

Aktiviteter:

- Beräkna växthusgasutsläppen i Stockholm enligt internationellt beräkningsprotokoll för städernas växthusgasutsläpp och följa upp utvecklingen av fossilbränsleanvändningen i Stockholm.
- Rapportera växthusgasutsläppen i Stockholm i internationella databaser.
- Följa upp miljöprogrammets delmål för växthusgasutsläpp (MP delmål 1.1).
- Följa upp och rapportera stadens energianvändning som underlag för Stadshus AB:s uppföljning av miljöprogrammets delmål för energieffektivisering (MP delmål 1.2)
- Följa upp och rapportera stadens egen solenergiproduktion som underlag för fastighetskontorets uppföljning av miljöprogrammets delmål för ökad solenergiproduktion (MP delmål 1.5).
- Redovisa stadens soletproduktion på Miljöbarometern.
- Följa upp växthusgasutsläpp från stockholmarnas flygresor utifrån tillgänglig statistik.
- Redovisa växthusgasutsläppen, stadens energianvändning, soletproduktionen samt växthusgasutsläpp från stockholmarnas flygresor utifrån tillgänglig statistik på Miljöbarometern

Nämndmål:

2.5.3 Hållbar energianvändning uppnås

Förväntat resultat

Minskad energianvändning, ökad solenergiproduktion och minskade växthusgasutsläpp inom stadens systemgränser för utsläppsberäkningar.

Beskrivning

Miljöprogrammets mål Hållbar energianvändning omfattar fem delmål. Förvaltningens verksamheter inom energi- och klimatrådgivning, Energicentrum, Klimatsmarta stockholmare och övrig kommunikation, klimatanalyser och Klimatpakten genomförs för att bidra till att målet Hållbar energianvändning ska uppnås.

Växthusgasutsläppen ska vara högst 2,2 ton per invånare år 2020 och Stockholms stad ska vara fossilbränslefri år 2040

Aktiviteter:

- Bistå stadsledningskontoret med framtagande av nytt miljöprogram 2020-2023.
- Inför revideringen av miljöprogrammet utreda hur samtliga nämnder och bolag i staden kan få gröna hyresavtal som ett led i arbetet med fossilbränslefri organisation 2030.
- Bistå stadsledningskontoret med revidering av klimatstrategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 och framtagande av koldioxidbudget som knyter beting till nämnder och bolagsstyrelser.
- Bistå sökande till Klimatmiljarden med växthusgasberäkningar.
- Verka för att stadens egna verksamheter fasar ut den sista användningen av fossil olja för uppvärmning.
- Vid behov stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljö- och klimatkrav vid upphandling.
- Delta i stadens internationella nätverksarbete och Klimatkommunerna.
- Ansvara för att driva och utveckla Klimatpakten.
- Informera om stadens klimatarbete på stadens webb, via sociala medier samt på mässor och event.
- Genomföra en större kommunikationsinsats för att öka cykling under vinterhalvåret.
- Genomföra informations- och beteendepåverkande insatser om klimatsmart resande riktat till bostadsrättsföreningar.
- Dela ut Pingvinpriset för goda insatser inom staden för att minska energianvändning och utsläpp av växthusgaser.
- Leda det regionala energi- och klimatrådgivningssamarbetet samt delta i regionala

samarbetsprojekt och Energimyndighetens riktade insatsprojekt med fokus på transporter och solenergiproduktion.

- Ge energi- och klimatrådgivning till bostadsrättsföreningar samt mindre fastighetsbolag och företag med särskilt fokus på utfasning av fossil oljeeldning för att nå målet om att helt fasa ut oljeanvändningen till år 2025.
- Utifrån tillgängliga register kartlägga förekomsten av oljepannor i staden.
- Undersöka möjligheten att erhålla statligt stöd för ett fortsättningsprojekt till projektet ”Målstyrd energiförvaltning” som stöd till bostadsrättsföreningar att teckna energieffektiviseringsavtal med energitjänsteföretag.
- Ge energirådgivning till mindre företag genom Energimyndighetens program för energicoacher.
- Anordna sommararbete med energi- och klimatinriktning för 12 skolungdomar.

Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020 jämfört med år 2015.

Aktiviteter:

- Stödja och samordna arbetet med att införa ett gemensamt energiuppföljningssystem för de bolag och förvaltningar som saknar uppföljningssystem.
- Projektleda stadens arbete med energikartläggningar utifrån kraven i lag (2014:266) om energikartläggning i stora företag.
- Bistå exploateringskontoret med förstudie av energiförsörjningssystem för Loudden där byggnader och energiförsörjningssystemen kan interagera med varandra inkluderande lagring av energi.
- Bistå förvaltningar och bolag med förstudier av tekniska lösningar för energieffektivisering/energiåtervinning.
- Bistå förvaltningar och bolag med att söka finansiellt stöd för energieffektiviserings- och energiåtervinningsåtgärder.
- Bistå förvaltningar och bolag med omvärldsbevakning kring energianvändning genom nätverksarbete.
- Anordna praktikplatser för studenter på kvalificerad yrkeshögskoleutbildning (KYH) inom energieffektiviseringsområdet med inriktning på energieffektivisering i stadsdelsnämnder.

Stadens egen energiproduktion baserad på solenergi ska öka med 50 procent till år 2020 relativt produktionen år 2015

Aktiviteter:

- Bistå förvaltningar och bolag vid installationer av solenergianläggningar.

- Säkerställa datainsamling för stadens produktionsanläggningar till ny databas för fortsatt visualisering på solkartan.

Nämndmål:

2.5.4 Klimatpåverkan från stockholmarnas konsumtion ska minska

Förväntat resultat

Minskade utsläpp av växthusgaser utanför stadens systemgränser för utsläppsberäkningar.

Beskrivning

Stadens verksamheter och Stockholms invånare samt verksamma i staden bidrar till växthusgasutsläpp som inte omfattas av stadens systemgränser för beräkning av utsläppen. Beräkning av dessa utsläpp är mycket komplext och tillförlitlig metodik för beräkning och uppföljning av stockholmarnas konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp saknas i dagsläget. Det finns dock möjlighet att påverka utsläppen genom förvaltningens kommunikationsverksamhet samt genom kunskapsuppbyggnad och konkreta åtgärder inom staden.

Aktiviteter:

- I samarbete med exploateringskontoret, stadens bostadsbolag och Göteborgs stad testa och utvärdera beräkningsverktyg för växthusgasutsläpp kopplat till material, utförande och byggprocess som kan användas vid husbyggnation.
- Bistå utbildningsnämnden och äldrenämnden i arbetet med att ta fram mått och mätmetoder för att mäta koldioxidutsläpp från livsmedel som serveras inom stadens verksamheter.
- Genom Klimatsmarta stockholmarnas verksamhet öka kunskapen om invånarnas egen klimatpåverkan och ge verktyg att reducera denna bl.a. genom:
 - Att öka stockholmarnas kännedom om kokboken "Det smarta köket" och skriften Klimatsmart i hemmet.
 - Delta i projektet "BeChange" i samarbete med föreningen Studieförbundet i Stockholm. 100 privatpersoner i Stockholm Stad, Järfälla, Tyresö och Huddinge kommuner ska få personlig klimatrådgivning med målet att halvera deltagarnas klimatpåverkan.
 - Delta med interaktiva utställningen "Klimatvågen" på olika event, framför allt event riktade till ungdomar.

Nämndmål:

2.5.5 Miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas

Förväntat resultat

En förbättrad ljudmiljö och minskat antalet boende som är exponerade av trafikbuller i staden, i huvudsak genom åtgärder i befintlig miljö.

Beskrivning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för bullerkartläggningen av staden, samt följer upp hur åtgärder enligt åtgärdsprogrammet för omgivningsbuller genomförs. Nämnden har under 2018 tagit fram förslag till nytt åtgärdsprogram mot buller 2019-2023 som föreslås antas av kommunfullmäktige. Programmet ersätter åtgärdsprogram 2014-2018. I programmet anges vilka behov och åtgärder som behöver prioriteras för att nå stadens mål för god ljudmiljö. Genomförande i enlighet med förslaget innebär ett stort steg framåt i arbetet med att begränsa oönskat buller och nå en förbättrad ljudmiljö. Åtgärdsprogrammet är indelat i sex stycken åtgärdsområden; fasadåtgärder och de mest bullerutsatta bostäderna, rekreationsområden, skolor och förskolor, vägbeläggningar, offentliga platser och bullerskyddsskärmar och vallar.

Aktiviteter:

- Nämnden ska verka för att åtgärder enligt åtgärdsprogrammet genomförs.
- Följa upp åtgärdsprogrammet

Nämndmål:

2.5.6 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus

Förväntat resultat

Tretton lokala åtgärdsprogram färdigställs för politisk behandling. Miljöbarometern anpassas anpassad och uppdateras beträffande information från de lokala åtgärdsprogrammen.

Miljöförvaltningen driver arbetet med att fysiska åtgärder ska projekteras och genomföras med utgångspunkt i resultaten från de lokala åtgärdsprogrammen.

Genom deltagande i regionala vattensamarbeten och forskningsprogram intensifierar Miljöförvaltningen arbetet för bättre vattenstatus i stadens vatten.

Beskrivning

Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, planering och projektledning för framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Arbetet sker i nära samarbete med framförallt Stockholm Vatten och Avfall AB, andra kommuner samt vattensamarbeten. Miljöförvaltningen ansvarar även för samordning, uppföljning och information om stadens

vattenvårdsarbete via Miljöbarometern.

Förvaltningen deltar även aktivt i genomförandet av åtgärder tillsammans med berörda förvaltningar och Stockholm Vatten.

Miljöprogrammets mål för området ”God status ska uppnås i stadens alla vattenförekomster. (MP delmål 3.2)” omhändertas genom beskrivna aktiviteter nedan.

Stödja arbetet med miljötillsyn, klimatanpassning, miljömål och planhandläggning.

Aktiviteter:

- Expertfunktion vid interna och externa förfrågningar inklusive remisser

Samordna, följa upp och kommunicera stadens vattenarbete enligt Handlingsplan för god vattenstatus och de lokala åtgärdsprogrammen

Aktiviteter:

- Samordna, informera och kommunicera stadens vattenarbete
- Delta i kommunövergripande samverkansgrupper och vattenvårdsförbund samt internationella samarbeten.
- Bidra till implementering av stadens dagvattenstrategi genom framtagande av vägledningsdokument för den praktiska tillämpningen av strategin.
- Uppföljning och utveckling av miljöprogram

Driva genomförandet av handlingsplanen för vatten och särskilt fokusera på framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster samt driva ett effektivt genomförande av operativa åtgärder.

Aktiviteter:

- Ta fram förslag och bidra till genomförandet av åtgärder i samverkan med genomförandeorganisationerna i staden.
- Ta fram lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster
- Bistå idrottsnämnden med att säkerställa etablerande av en båtbottentvätt

Genom externfinansierade projekt bidra till genomförande av handlingsplanen och lokala åtgärdsprogram

Aktiviteter:

- Delta i Formasprojektet Anonyma källor.
- Delta i Eurocities och bevaka vattenfrågorna.

- Delta i Vinnovaprojektet Drizzle.
- Delta i DDS-projektet iWater.
- Bevaka projektet Yteffektiv dagvattenrening.
- Delta i Life IP Rich Waters.
- Delta i MER – Mälaren en sjö för miljoner

Nämndmål:

2.5.7 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i flerbostadsfastigheter inte ska medföra olägenhet för människors hälsa

Förväntat resultat

Bättre egenkontroll hos fastighetsägare leder till färre brister i inomhusmiljön. Nämndens riktade tillsyn och handläggning av klagomålsärenden leder till att konstaterade brister i inomhusmiljön åtgärdas.

Beskrivning

Miljön i bostäder är viktig för både hälsa och välbefinnande. Exempel på hälsoeffekter i samband med brister i inomhusmiljön är astma, allergi, symtom i ögon, näsa och hud, liksom trötthet eller huvudvärk. Att leva i en bullerstörd miljö kan leda till problem med trötthet, koncentrationssvårigheter, huvudvärk, blodtrycksförändringar och stressreaktioner. Höga radonhalter inomhus under en lång exponeringstid är en riskfaktor för lungcancer.

Aktiviteter:

Under 2019 prioriteras följande särskilt:

- Fortsätta utveckla den riktade tillsynen i socioekonomiskt utsatta områden.
- Inventera i syfte att hitta fastighetsägare i staden med bristande egenkontroll.
- Information till verksamhetsutövare och fastighetsägare.

Alla flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq /m³ luft.

Aktiviteter:

- I samråd med de kommunala bostadsbolagen tillse att de återstående kommunala flerbostadsbyggnaderna radonmätts i enlighet med årsmålet.
- Uppmana fastighetsägare, skolor och förskolor att mäta.
- Ställa krav på att mäta om mätning inte utförs.

- Tillse att åtgärder vidtas om en byggnad har för höga radonhalter.

Mätning av radon

Flerbostadsfastigheter:

Under 2013 skickades uppmaningar till ägare av fastigheter med flerbostadshus i Söderort och yttre västerort om att mäta radon. Under hösten 2016 har förvaltningen skickat uppmaningar till fastighetsägare i Bromma att mäta radon och eventuellt åtgärda samt rapportera till förvaltningen. Under 2017 skickade förvaltningen uppmaningar till fastighetsägare på Kungsholmen och Gärdet. Under 2018 skickade förvaltningen uppmaningar till resten av Östermalm. Under 2019 ska förvaltningen skicka uppmaningar till 600 fastighetsägare på Norrmalm, vilka är de sista som återstår att mäta i staden enligt den plan som KF:s mål baseras på. Härutöver mäts byggnader med uppmätt höga radonvärden och som åtgärdats på nytt. Detta sker löpande i uppföljningsärenden.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft.	92 %		År
 Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som är kontrollerade avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft i %.	80 %		År
 Respons på klagomål lämnas och kontakt med utpekad störningskälla tas inom två veckor.	95 %		Tertial

Nämndmål:

2.5.8 Tillsynen ska aktivt bidra till att avfallshierarkin följs så att avfall hanteras på ett resurseffektivt sätt

Förväntat resultat

Verksamhetsutövare har en effektiv och miljöanpassad avfallshantering där mängden avfall minimeras och andelen avfall som omhändertas genom återanvändning och återvinning ökar.

Beskrivning

Nämndens arbete som har att göra med kretslopp och återvinning hör framförallt till tillsynen som har målsättningen att verksamhetsutövarna ska ha en effektiv och miljöanpassad avfallshantering där mängden avfall minimeras och andelen avfall som omhändertas genom återanvändning och återvinning ökar. Tillsynen av avfall som kan ingå i kretslopp avser till stor del restauranger och livsmedelsbutiker samt återvinningsstationer där rutiner för tömning städning, minskning av buller och undvikande av farligt avfall är av intresse.

Avfallshanteringen granskas även inom ramen för den riktade tillsynen av fastighetsägares egenkontroll. Förvaltningen deltar också i arbeten med att göra omhändertagande av till

exempel förorenade massor, elavfall och snö mer resurseffektiva. I all tillsyn ska frågan om hantering av farligt avfall belysas.

Aktiviteter:

- Under 2019 fortsätter arbetet med riktad tillsyn av restauranger för att åstadkomma ökad matavfallsinsamling i syfte att bidra med att nå stadens mål för insamling av matavfall.
- Granska utsortering av förpackningsmaterial och hantering av fettavskiljare på restauranger.
- Utredda hur nedskräpningen runt återvinningsstationerna kan minska och utsorteringen av material som kan återvinnas kan öka.
- Delta i arbetet att finna en lösning för avfallshantering vid Årsta partihallar

Nämndmål:

2.5.9 Tillsynen ska medverka till att exponeringen för farliga kemikalier minskar

Förväntat resultat

De verksamheter som hanterar kemikalier har god kunskap om regelverk, hantering och substitution.

De kemiska produkter som saluförs är rätt märkta och innehåller inte förbjudna ämnen.

Tillsynen över kemiska produkter bidrar till ökad kunskap såväl i handeln som hos konsumenterna. Fortsatt utfasning av farliga kemikalier i förskolor.

Beskrivning

Förutom tillsyn över användning och hantering av kemikalier hos de traditionella tillsynsobjekten inom miljö- och hälsoskyddsområdet, bedrivs tillsyn över kemikalier/kemiska ämnen i kosmetiska och hygieniska produkter, tillsyn över varor - med fokus på sådana som barn exponeras för m.m. Varutillsynens utgångspunkt är de förbud och begränsningar som gäller för kemiska ämnen ingående i varor. Tillsynen bedrivs med främst stöd av Reach-regelverket och miljöbalken men även livsmedelslagstiftning är aktuell vad gäller material i kontakt med livsmedel. Ambitionen är att tillsynen ska kunna utvecklas till en återkommande aktivitet, på samma sätt som tillsyn över miljöfarliga verksamheter. Resultat från tillsynen ska även användas för att diskutera frågor kring substitution etc.

Aktiviteter:

- Tillsyn över märkning av kemiska produkter och kemikalieinnehåll i varor.
- Tillsyn över att de verksamheter som omfattas av tillsyn hanterar sina kemikalier korrekt och, i nödvändig omfattning, har kemikalieförteckningar

- Via tillsynens resultat driva frågor om substitution i enlighet med bestämmelserna i 2 kap miljöbalken
- Tillsyn på herrkosmetika hos ca 7 frisörer/barberare.
- Tillsyn på kosmetiska produkter hos ca 10 frisörer.
- Tillsyn på kosmetika som saluförs till barn och unga i ca 10 butiker.
- Fortsatt uppföljning av kemikaliesmart förskola.

Nämndmål:

2.5.10 Aktivt bidra till genomförande av Stockholm stads kemikalieplan 2014 – 2019

Förväntat resultat

Arbetet med att implementera och utveckla kemikalieplanen syftar till att uppfylla uppdraget i kommunfullmäktiges budget att *”ta fram arbetsätt för att följa, prioritera och minska kemikaliebelastningen på framför allt barn och ungdomar samt fortsätta arbetet med en kemikaliesmart förskola och skola”*.

Stadens egna verksamheter liksom verksamhetsutövare och konsumenter ska få en ökad medvetenhet, kunskap och tillgång till verktyg för att göra kemikaliesmarta val i sin vardag och kunna verka för ett giftfritt Stockholm.

Nedanstående indikatorer från stadens Miljöprogram beskriver specifika exempel på vad som ska uppnås inom målområdet. Miljöförvaltningen har ansvar för att följa upp indikatorn om antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter. För övriga indikatorer ligger uppföljningsansvaret hos andra förvaltningar och miljöförvaltningens kemikaliecentrum ska stödja arbetet.

- Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter. (årsmål 112)
- Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam (årsmål 15)
- Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelse från ställda kemikaliekrav. (årsmål 100%)
- Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system. (årsmål 100%)
- Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola. (årsmål 75 %)

Beskrivning

Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskriver hur staden ska bedriva ett strukturerat arbete med att undvika farliga kemikalier i alla stadens verksamheter. Kemikaliecentrum erbjuder verksamheterna stöd och vägledning i genomförandet av planen och stadens Miljöprogram. Kemikaliecentrum bedriver även övervakning av miljögifter kopplat till hälsopåverkan. Genom olika utåtriktade kommunikationsinsatser får verksamhetsutövare och konsumenter i staden ökad kunskap om kemikalier. Under året avslutas arbetet med att ta fram en ny kemikalieplan för kommande period.

Informera om kemikalieplanen och stödja dess implementering

Aktiviteter:

- Upprätthålla kontakt med ledande forskare i ett vetenskapligt råd
- Stöd till tillsyn
- Uppföljning och utveckling av miljöprogram

Fortsätta arbetet med framtagandet av en ny Kemikalieplan

Aktiviteter:

- Ta fram ny kemikalieplan
- Publicera ny kemikalieplan på miljöbarometern

Spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen från hushåll, handel, byggande och andra aktörer ska minska (MP delmål 5.1)

Målet relaterar till budgetuppdraget att *”i förebyggande tillsyn och som samtalspartner med näringslivet öka både stadens och privata aktörers arbete för minskad kemikaliepåverkan”*

Aktiviteter:

- Kommunicera med bygg- och fastighetsbranschen via Forum för kemikaliesmart byggande
- Kommunicera med handeln via Forum för kemikaliesmart handel
- Kommunicera kemikaliefrågor med konsumenter

Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor och tjänster ska minska (MP delmål 5.2)

Aktiviteter:

- Ge stöd i hela inköpsprocessen
- Projekt kring städning/städkemikalier

- Medverka i Upphandlingsmyndighetens referensgrupper och forum
- Aktivt delta i nätverket miljö och hälsa i upphandling

Användningen av bygg- och anläggningsvaror som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska (MP delmål 5.3)

Aktiviteter:

- Medverka i kriterieutvecklingen i BVB, BASTA
- Utveckla stadens kravställning på byggande avseende kemikalier i bygg- och anläggningsmaterial
- Verka för att Byggvarubedömningen används i stadens verksamheter
- Verka för att minska påverkan av vattendirektivsämnen från byggmaterial
- Vägleda anläggande förvaltningar och bolag i kravställning vad det gäller material baserade på gummigranulat.

Stadens användning av kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska minska. (MP delmål 5.4)

Aktiviteter:

- Stödja förvaltningars och bolags användande av Chemsoft för säker hantering och substitution av kemiska produkter i stadens verksamheter
- Vägledning för hantering och substitution av kemiska produkter

Förekomsten av hälsofarliga kemikalier i förskolemiljön ska minska (MP delmål 5.5)

Aktiviteter:

- Stödja förskoletillsynen med avseende på kemikaliefrågor
- Dialog med förskolechefer och -personal
- Stödja SISABs arbete för en giftfri förskole- och skolmiljö
- Pilotsatsning på kemikaliesmarta förskolebyggnader tillsammans med SISAB och Hägersten/Liljeholmens stadsdelsförvaltning
- Kemikaliesmart skola och fritidshem.

Leda och delta i EU-projektet NonHazCity i syfte att minska spridningen av miljögifter till Östersjön

Aktiviteter:

- Projektledning och administration.
- Minskning av förekomst av farliga ämnen på kommunal nivå.
- Avsluta och rapportera projektet under 2019

KF:s inriktningsmål:

3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Nämndens verksamhet bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt där arbetssätten kontinuerligt utvecklas och förbättras. Förvaltningen både deltar i och driver utvecklings- och innovationsprojekt för att skapa och sprida nya lösningar som ger god miljönytta. Som en del av stadens egen ekonomi kan nämnden uppvisa en god budgethållning och noggrann kontroll av kostnader.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har efter tidigare års kraftiga minskningar av nettobudgeten nu ett effektiviseringsarbete i form av fortlöpande vardagsrationaliseringar. Administrativa rutiner förenklas och nya lösningar övervägs ständigt för att dra ner kostnaden samtidigt som lika mycket eller mer arbete utförs inom nämndens uppdrag. Frågor om kostnaderna för att bedriva verksamheten är ständigt aktuella eftersom detta har samband med de totala prioriteringarna och möjligheten att bedriva verksamheten. Köp av tjänster övervägs när det är effektivt. Den årliga taxeöversynen säkerställer att nämndes taxor motsvarar faktiska kostnader samt att nämnden har rätt intäktsnivå. Nämnden är uppmärksam på när det går att finansiera projekt och verksamheter genom externa bidrag vilket möjliggjort mycket av utvecklingsinsatserna.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	År

Nämndmål:

3.1.1 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.

Förväntat resultat

Den tid som den enskilde verksamhetsutövaren har betalat för ska motsvaras av den tillsynstid som ägnas denne. Det är särskilt viktigt att följa upp tillsyn för verksamhetsutövare med fast årsavgift eftersom för dessa faktureras årsavgiften efter en i förväg bestämd taxa och inte efter faktiskt registrerade utförda timmar som är fallet vid timdebitering. För mindre verksamheter ska avgiften motsvara tillsynstiden över flera år. Av bilagorna 3 Kontrollplan och 2

Tillsynsplan Miljöbalk, framgår tillsynsplaneringen och den planerade tid som ska läggas ner på olika områden.

Tillsynen inom miljöbalken innehåller flera olika moment. Ett viktigt moment är fysiska inspektioner hos verksamhetsutövarna. Avdelningen Hälsoskydd räknar med att göra drygt 1800 inspektioner under 2019 och Avdelningen Plan och miljö räknar med cirka 600 inspektioner.

Beskrivning

För tillsynens avgifter gäller den grundläggande principen att tid för vilken verksamhetsutövarna har betalat, ska återgäldas med tillsynstid. Detta är ett fundament för en legitim kommunal tillsyn. Taxan motsvarar i huvudsak den av Sveriges kommuner och landsting utarbetade miljöbalkstaxan och är riskbaserad. Stockholms taxa bygger på en analys av tidigare års tillsynsbehov med en bedömning av de kommande årens behov av tillsyn. Varje tillsynsobjekt besöks dock inte årligen utan för många objekt sker tillsynen med något eller några års mellanrum. Nämnden följer upp detta på objektsnivå och per tillsynsområde. Detta är också en utgångspunkt i den årliga taxeöversynen.

Planerade tillsynstimmor redovisas per bransch i bilaga 2 och bilaga 3.

Aktiviteter:

- Översyn av taxor med fast årsavgift
- Tillämpa system för uppföljning av utförd tillsynstid motsvarar betalade avgifter med särskild prioritering av verksamhetsutövare med fasta årsavgifter

Bibehålla en hög självfinansieringsgrad

Förvaltningen gör årligen en taxeöversyn. Taxan är i linje med lagstiftarens intentioner om självkostnadsfinansiering av tillsynen. I den årligt återkommande jämförelsen mellan miljöförvaltningar i Stockholms län framgår att Stockholms miljöförvaltning har en hög självkostnadsfinansiering både vad gäller miljöbalkstillsynen och livsmedelskontrollen.

Av tabellen nedan framgår Stockholms utveckling av nyckeltalen för tillsyn.

Förvaltningen hade många föräldralediga år 2014 – 2015 som resulterade i låga personalkostnader, och därmed högre självfinansieringsgrad. Självfinansieringsgraden på 86-87 % för livsmedelskontrollen beror på att avdelningen lyckades utföra fler timmar än budgeterat trots lägre antal årsarbetare som beror på sjukfrånvaro och föräldraledigheter. Detta kan utläsas av tabellen nedan som visar antalet årsarbetare. Budget för år 2018-2019 ligger på en mer hållbar nivå.

Den prognostiserade självfinansieringsgraden för miljöbalkstillsynen är något lägre för 2018 eftersom avdelningarna har fått utökad rambudget för icke-debiterbar tillsyn för särskilt prioriterade områden och på vikande antal ansökningar för värmepumpar. Lägre självfinansieringsgrad för avdelning Plan och Miljö för år 2017-2019 beror på bortfall av

tillsynintäkter främst i PCB-, grafiker- & kvicksilverbranscherna.

De höga självfinansieringsgraderna under tidigare år är delvis ett periodiseringsfenomen. Under vissa perioder har förvaltningen gjort extrasatsningar för att kunna avsluta ärenden och beta av balanser. Därvid har ackumulerade tillsynsavgifter kunnat debiteras när ärendena avslutats vilket har gett en skenbart högre självfinansieringsgrad. Därtill påverkas de icke debiterbara kostnaderna om det sker en anhopning av miljötillståndsärenden där förvaltningen lägger ner betydande arbete, men saknar rätt att ta ut kostnaderna från den som sökt ett miljötillstånd.

Den hyreshöjning som följde av flytten från Tekniska nämndhuset till Separatorhuset påverkar förvaltningens självfinansieringsgrad eftersom inte all tillsyn är debiterbar. För år 2019 prognostiseras att självfinansieringsgraden ligger kvar på ca 68 % för tillsyn enligt miljöbalken trots högre hyreskostnader, flytt av servrar och utveckling av försystemet Ecos vilket kommer att kräva fortsatta omställnings- och anpassningskostnader för förvaltningen. Självfinansieringsgraden för livsmedelskontrollen för år 2019 ligger på 81 % som beror på ökade lokalkostnaderna för den ej debiterbara delen av tillsynen och utökning av resurser för utredningar.

Nämnden ligger dock bland de högsta såväl i länet som i riket när det gäller självfinansiering.

Årsarbetare inom Miljöbalks- och Livsmedelstillsynen

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Plan 2018	Plan 2019
Miljöbalkstillsyn	53,9	53,6	55,0	52,0	53,0	52,0	56,5	52,8	60,5	63,0	64,1	61,7	63,9	69,8
Livsmedel	42,0	38,4	38,5	39,0	39,0	40,5	44,0	41,8	43,3	46,9	45,4	50,8	53,3	49,0
Summa	95,9	92,0	93,5	91,0	92,0	92,5	100,5	94,6	103,8	109,9	109,5	112,5	117,2	118,8

Som tabellen ovan visar har antalet årsarbetare inom tillsynen ökat med 38 % sedan år 2006. Ökningen inom livsmedelskontrollen från år 2017 till år 2018 beror på tillfällig anställda inspektörer som skulle arbeta med ej utförda kontroller som överfördes från 2017 till 2018. Ökning av antal årsarbetare inom miljöbalkstillsynen år 2019 beror på utökning inom inomhusmiljö, riktad bostadstillsyn samt tillsyn av köldmedieobjekt.

tkr	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	VP 2018	P 2018	VP 2019
Miljöbalkstillsyn (MB)															
<i>Hälsoskydd</i>															
Intäkter	n/a	n/a	18 659	21 582	20 855	21 864	21 501	24 662	25 795	31 898	31 000	31 818	32 965	30 619	35 163
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	27 438	29 042	30 725	33 145	35 081	36 875	37 830	43 071	43 880	45 310	48 211	48 348	51 947
Netto HS	n/a	n/a	8 779	7 460	9 870	11 281	13 580	12 213	12 035	11 173	12 880	13 492	15 246	17 729	16 784
Självfin.grad HS	n/a	n/a	68%	74%	68%	66%	61%	67%	68%	74%	71%	70%	68%	63%	68%
<i>Plan och Miljö</i>															
Intäkter	n/a	n/a	13 947	14 615	14 269	14 500	14 874	14 859	15 658	15 182	15 075	15 001	14 822	14 864	15 816
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	22 746	20 682	20 864	22 046	22 661	20 512	21 073	20 691	20 975	21 668	21 858	21 832	23 431
Netto PoM	n/a	n/a	8 799	6 067	6 595	7 546	7 787	5 653	5 415	5 509	5 900	6 667	7 036	6 968	7 615
Självfin.grad PoM	n/a	n/a	61%	71%	68%	66%	66%	72%	74%	73%	72%	69%	68%	68%	68%
Intäkter	n/a	n/a	32 606	36 197	35 124	36 364	36 375	39 521	41 453	47 080	46 075	46 819	47 787	45 483	50 979
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	50 184	49 724	51 589	55 191	57 742	57 387	58 903	63 762	64 855	66 978	70 069	70 180	75 378
Netto MB	n/a	n/a	17 578	13 527	16 465	18 827	21 367	17 866	17 450	16 681	18 780	20 159	22 282	24 697	24 399
Självfin.grad MB	40%	43%	65%	73%	68%	66%	63%	68%	70%	74%	71%	70%	68%	65%	68%
<i>Livsmedelskontroll</i>															
Intäkter	n/a	n/a	25 174	31 063	31 169	31 888	35 714	36 347	40 434	41 299	43 661	45 059	47 664	48 031	47 350
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	34 952	37 960	36 676	37 993	42 830	42 127	46 416	48 238	49 172	53 125	57 055	57 510	58 201
Netto Livs	n/a	n/a	9 778	6 897	5 507	6 105	7 116	5 780	5 982	6 939	5 511	8 066	9 391	9 479	10 851
Självfin.grad Livs	47%	63%	72%	82%	85%	84%	83%	86%	87%	86%	89%	85%	84%	84%	81%
<i>MHN tillsyn</i>															
Intäkter	n/a	n/a	57 780	67 260	66 293	68 252	72 089	75 868	81 887	88 379	89 736	91 878	95 451	93 514	98 329
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	85 136	87 684	88 265	93 184	100 572	99 514	105 319	112 000	114 027	120 103	127 124	127 690	133 579
Netto MHN tillsyn	n/a	n/a	27 356	20 424	21 972	24 932	28 483	23 646	23 432	23 620	24 291	28 225	31 673	34 176	35 250
MHN tillsyn	44%	52%	68%	77%	75%	73%	72%	77%	78%	79%	79%	76%	75%	73%	74%

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Miljöförvaltningen bedriver ett kontinuerligt utvecklings- och förbättringsarbete för att säkerställa effektiva processer med hög kvalitet. Inom ett flertal områden fungerar nämndens expertfunktioner stödjande till andra förvaltningar och bolag inom staden, inte minst inom upphandlingsområdet. Miljöförvaltningen bedriver också, i enlighet med miljö- och hälsoskyddsnämndens riktlinjer för EU-policyarbete, ett aktivt påverkansarbete genom ett antal europeiska nätverk för att driva stadens och nämndens intressen. Vidare strävar förvaltningen efter att vara en bra och attraktiv arbetsgivare med en god arbetsmiljö och generösa möjligheter till kompetensutveckling.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Aktivt Medskapandeindex	83	82	År
 Andel elektroniska inköp	70 %	tas fram av nämnden	Tertial
 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %	87 %	År
 Index Bra arbetsgivare	86	85	År
 Sjukfrånvaro	3,3 %	tas fram av nämnd	Tertial
 Sjukfrånvaro dag 1-14	1,1 %	tas fram av nämnd	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska tillsammans med utbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan samt säkerställa att staden ställer krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå i stadens upphandlingar	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

3.2.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ge stöd och råd till andra verksamheter i staden för att skapa ökad hållbarhet vid upphandlingar

Förväntat resultat

Minskad miljö- och klimatpåverkan från stadens upphandlingar.

Beskrivning

Nämnden ska använda sin expertkunskap för att bistå andra verksamheter i staden att ställa relevanta miljökrav vid upphandlingar. Det gäller till exempel vid ny- och ombyggnationer, upphandling av solenergianläggningar, varor, kemikalier samt fordon och transporter.

Se även nämndmål 2.5.10, *Aktivt bidra till genomförande av Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019*.

Aktiviteter:

- Ansvara för kommunkoncernens gemensamma fordonshantering och för inköpskategorin fordon. Stötta förvaltningar och bolag vid inköp/leasing, avyttring, bilpooler, hyrbilar, lastcyklar m.m.
- Vid behov stödja övriga nämnder och bolagsstyrelser med fordons- och drivmedelskompetens i samband med upprättande, utvärdering samt uppföljning av miljö- och klimatkrav vid upphandling av transporttjänster.
- Bistå stadsledningskontoret med att utveckla gällande upphandling av livsmedelsprodukter som minskar klimatpåverkan.
- Stödja serviceförvaltningen i arbetet med att ställa och följa upp kemikaliekrav i upphandling.
- Stödja förvaltningar och bolag vid val av byggmaterial.

Nämndmål:

3.2.2 MHN ska samarbeta och utbyta erfarenheter med andra städer och aktörer i Europa för att påverka EU-regelverket samt driva åtgärdsarbete och utveckling framåt.

Förväntat resultat

Åstadkomma regelförändringar så att staden kan driva ett proaktivt miljö- och klimatarbete, exempelvis vad gäller energieffektivisering och minskade växthusgasutsläpp.

Beskrivning

I linje med miljö- och hälsoskyddsnämndens riktlinjer för EU-policyarbete samarbetar förvaltningen med andra städer i olika EU-projekt samt agerar genom olika nätverk för driva stadens och nämndens intressen inom miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhetsområde.

Miljöförvaltningen leder GrowSmarter projektet i Stockholm och Europa. Projektet innebär att 12 smarta lösningar på energieffektivisering i bebyggelsen, mobilitet och infrastruktur demonstreras så att dessa innovativa lösningar får en större spridning både lokalt i Stockholm

men även på den internationella marknaden.

Delta och medverka i EU projekt och nätverk för att påverka och utbyta erfarenheter

Aktiviteter:

- Öka förståelsen i Europa för biobränslen som en viktig del i omställningen till fossilbränslefrihet. Detta ska ske genom att strategiska kontakter tas i Europa för att på så vis undvika att besvärliga restriktioner införs mot biobränslen.
- Bevaka och påverka kommande direktiv i EU inom trafikområdet och energiområdet så att dessa på ett så bra sätt som möjligt bidrar till att Stockholm kan uppnå sina mål om fossilfrihet.
- Delta i EU-projektet Eccentric samt i nätverken Eurocities, CNCA ICLEI och C40 för att där ta tillvara erfarenheter från andra städers åtgärdsarbete samt driva stadens intressen.
- Delta i CNCA-finansierat projekt kring avskiljning och lagring av koldioxid tillsammans med Stockholm Exergi, Amsterdam, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors.
- Delta i minst en ny EU-ansökan inom transportområdet under året.
- Delta i Life IP Rich Waters.
- Leda och delta i NonHazCity och BelNonHazCity

Öka marknadens efterfrågan på miljötekniska lösningar inom staden och internationellt genom GrowSmarter-projektet

Aktiviteter:

- Leda arbetet med projektet i Årsta så att de energieffektiviserade sex bostadshusen i Valla-området, två lokalerna i Slakthusområdet och en BRF i Årsta samt tillhörande smarta lösningar fungerar enligt plan så att 60 % lägre energianvändning uppnås.
- Verka för att de smarta lösningarna visas upp tillsammans med industriparterna för ett stort antal internationella, nationella och lokala besökare.
- Verka för att den tekniska och ekonomiska utvärderingen av lösningarna genomförs med hög kvalitet tillsammans med berörda högskolor.
- Leda arbetet med projektet i Europa så att de 12 smarta lösningar inom energieffektiv renovering, integrerad infrastruktur och mobilitet i Stockholm, Köln och Barcelona demonstreras under 2019 och fokusera på att lösningarna utvärderas med hög kvalitet i de tre städerna, samt att rekommendationer för att underlätta omställningen till en fossilbränslefri stad sammanställs i en rapport som skickas till EU och miljö- och hälsoskyddsmyndigheten.
- Samarbeta med andra Smart City projekt och internt i staden för att öka spridningen av de smarta lösningarna och med gemensamma krafter minska klimatutsläppen i Europa.
- Arrangera en avslutningskonferens där nationella och internationella deltagare får

information om hela projektets erfarenheter.

Nämndmål:

3.2.3 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer.

Förväntat resultat

Miljöförvaltningens verksamheter ska genomgående ha en hög effektivitet och ständigt arbeta med kvalitetssäkring av processer och handläggning.

Beskrivning

Miljöförvaltningen arbetar fortlöpande med att effektivisera både administrativa processer och arbetsprocesser inom tillsynen. Det sker bland annat genom ökad digitalisering, kompetensutveckling, processkartläggningar och utveckling av e-tjänster. Under 2019 kommer e-utbildningar för nyanställda att lanseras - för att underlätta en snabb introduktion för nya medarbetare.

Under 2019 kommer också arbetet inför övergången till Ecos 2, en ny version av förvaltningens ärende- och diariesystem, att intensifieras. Under året ska bland annat omfattande testning genomföras och en ny integration mot ekonomisystemet utvecklas.

Aktiviteter:

- Utveckla e-utbildningar inom relevanta områden
- Vidta nödvändiga förberedelser inför övergång till Ecos 2 enligt införandeprojektets projektplan.

Nämndmål:

3.2.4 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling

Förväntat resultat

Fortsatt ökad attraktivitet som arbetsgivare med medarbetare som har hög kompetens, hög produktivitet och hög trivsel.

Beskrivning

Förvaltningen fortsätter satsa på kompetensförsörjning i enlighet med den kompetensförsörjningsplan som beslutades för 2018-2023. På flera områden har förvaltningen goda rutiner som bidrar till att utveckla och bibehålla högkompetenta medarbetare. Förvaltningen erbjuder attraktiva villkor i arbetet t.ex. i form av flexibla arbetstider och möjlighet att arbeta hemifrån och främjar möjligheten att ha balans mellan arbete med familjeliv. Förvaltningen satsar även på goda friskvårdsmöjligheter. Rekryteringar sker

kompetensbaserat och över tid har fler och fler rekryteringar skett med professionellt stöd utifrån framförallt med stöd av Serviceförvaltningens rekryteringsservice. Förvaltningen har vuxit något över tid och planerar inga neddragningar för 2019. Vid avslut fångas förbättringsmöjligheter och lärdomar upp genom avslutsenkät och för tillsvidareanställda genomförs även avslutsintervju.

De särskilda prioriteringar som görs på kompetensförsörjningsområdet under 2019 syftar till att förmedla förvaltningens goda rykte som arbetsgivare till potentiella rekryter inom branschen för att på så vis underlätta rekrytering av personal med hög kompetens. Vidare görs satsningar för att förbättra introduktionen av både chefer och medarbetare så att tiden det tar för nyanställda att bli fullt produktiva minimeras.

Förvaltningens kompetensförsörjningsplan för 2019 bifogas som bilaga och där listas samtliga aktiviteter som ska genomföras på kompetensförsörjningsområdet under 2019.

Aktiviteter:

- Etablera ett en grupp för tidigare anställda på sociala media plattformen LinkedIn för att på så vis öka kontaktytorna mot de som arbetar inom miljösvärd och bibehålla kontakten med kompetenta kollegor.
- Utöka kontakterna med universitet och lärosäten. Fler marknadsföringstillfällen, fler föreläsningsutbyten, utökat erbjudande av praktikplatser för högskolestudenter.
- Förbättrad introduktion av nyanställda. Webbaserad introduktionskurs för nyanställda som komplement till fysisk introduktion som sker en gång per halvår. Webbaserad grundkurs i förvaltningens ärendehanteringssystem. Mentor/Fadder för samtliga nyanställda.
- Som en följd av förändrade lagstiftningskrav kommer förvaltningens tidigare Jämställdhet och mångfaldsplan integreras i det systematiska arbetsmiljöarbetet, inklusive aktiva åtgärder för likabehandling så att diskriminering förebyggs och förhindras.

Uppföljning av ekonomi

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Kommunfullmäktige har beslutat om en ekonomisk ram som uppgår till 206,9 mnkr i kostnader och 96,1 mnkr i intäkter, det vill säga en nettobudget om 110,8 mnkr. Jämfört med KFs budget för 2018 som beslutades i oktober 2017 ökar nettobudgeten med 3,6 mnkr.

Nämndens resurser måste disponeras på effektivast möjliga sätt vilket medför behov av ständiga anpassningar och denna utveckling drivs på av kostnadsutvecklingen och effektiviseringskraven i budget. Det är viktigt att framhålla att detta effektiviseringskrav måste nämnden klara inom den del av budgeten som inte är tillsyn eftersom tillsynens effektivisering redan har diskonterats genom taxeöversynen. Besparingar får då göras inom den kvarvarande delen av nettobudgeten.

Huvuddelen av satsningarna får genomföras inom ramen för och omdisponeringar av befintliga resurser.

Förvaltningens kostnader för lokaler ökar avsevärt i och med ombyggnationen av Tekniska Nämndhuset. De totala kostnaderna för evakuering och ombyggnation av evakueringslokaler mm uppgår till 100 mnkr. Miljöförvaltningens andel av detta innebär ett tillägg på bashyran med 3,2 mnkr per år under perioden 2019-2023. En tredjedel av denna kostnad (ca 1,2 mnkr per år) kan finansieras via taxan. Det innebär en taxehöjning, enbart på grund av hyreskostnader, med 15 kr per timme för miljöbalkstillsynen och 20 kr per timme för livsmedelskontrollen (beräknat enligt samma modell för taxan som 2018). Förvaltningen bibehåller en hög självfinansieringsgrad trots att kostnaderna för ej debiterbar tillsyn ökar i samma takt pga. hyreshöjning.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska år 2019 fortsätta fokusera på kärnverksamheten, det vill säga tillsynen, med hög självfinansieringsgrad inom detta område.

Fortsatt arbete med uppdatering av försystemet Ecos och arbete med miljödata prioriteras.

Tabellen nedan visar nämndens intäkter och kostnader i detalj per kostnadsslag med särskilt fokus på tillsynsområdet. Tabellen visar bland annat på en fortsatt hög nivå av tillsynsrelaterade intäkter. Inom miljöbalken ökar tillsynsintäkterna särskilt för riktad tillsyn av bostäder och köldmedia medan tillsynintäkter från avfallsanläggningar, PCB, grafiker och kemisk industri minskar.

Intäkter	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	B 2018	P 2018	B 2019
Fasta årliga avgifter, MB	19,0	20,1	20,7	23,0	24,0	24,6	25,1	25,4	25,9	25,9	27,2

Timdebitering, MB	9,2	8,2	10,3	10,3	10,9	15,6	15,7	15,8	16,1	15,6	18,1
Ansökning/Anmälan, MB	5,1	5,6	4,3	4,8	5,2	5,1	4,4	4,3	4,3	3,6	3,6
Undersökning, MB	0,7	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
S:a intäkter, MB	34,0	34,0	35,4	38,1	40,2	45,5	45,2	45,5	46,3	45,1	49,0
Fasta årliga avgifter, Livs	25,1	26,2	28,9	28,9	32,9	33,2	35,1	35,6	38,6	38,6	37,9
Extraordinära avgifter, Livs	1,6	1,4	1,3	1,6	1,7	2,4	2,8	3,1	2,8	3,1	3,1
Registrering, Livs	2,9	2,8	2,6	3,1	3,0	3,1	3,0	3,3	3,2	3,2	3,3
Godkännanden, Livs	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1:a årliga, Livs	1,5	1,4	2,5	2,6	2,8	2,5	2,6	3,1	2,9	3,0	3,0
S:a intäkter, Livs	31,1	31,8	35,4	36,3	40,4	41,2	43,6	45,1	47,6	47,8	47,4
Övriga tillsynsintäkter	0,8	1,2	1,0	1,2	1,3	1,6	1,0	1,3	1,5	1,4	2,0
S:a tillsynsintäkter	65,9	67,0	71,8	75,6	81,9	88,3	89,7	91,9	95,5	94,4	98,4
SLB-analys	7,2	7,5	8,5	8,1	9,7	9,4	11,3	13,0	12,1	13,0	13,9
Miljöbilar	4,3	2,8	3,6	2,0	8,8	6,5	4,6	2,7	4,6	4,9	4,6
Övriga intäkter/bidrag**	13,9	12,7	9,2	8,7	12,4	16,5	13,3	19,2	19,6	20,9	14,2
S:a intäkter	91,4	90,0	93,1	94,5	112,8	120,7	119,0	126,8	131,7	133,2	131,1

Kostnader	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	B 2018	P 2018	B 2019
Personal	101,5	106,8	112,0	113,9	124,2	132,7	141,3	155,0	165,9	162,7	167,8
Konsult/köpta tjänster	18,4	19,1	17,8	18,3	22,7	24,8	35,9	35,4	37,9	40,7	26,7
Lokaler	11,1	11,4	11,9	12,1	13,7	13,1	13,0	13,2	13,3	13,4	16,5
Utbildning och konferenser	1,5	1,3	2,9	2,6	3,3	4,1	4,7	4,6	3,5	3,6	3,8
Resor	1,5	1,0	1,4	0,9	1,4	1,6	1,7	1,9	1,4	1,7	1,5
Bilbidrag/bidrag	3,3	2,3	5,3	3,6	3,1	7,4	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Kontor	2,6	2,4	2,4	3,2	4,1	4,1	4,5	3,5	3,3	3,5	3,6
Information	0,9	0,6	0,7	0,5	0,3	1,2	0,3	0,7	0,3	0,4	0,1
Fordon	0,8	1,0	1,3	0,7	0,8	0,6	0,9	0,8	0,8	0,9	0,9
Inventarier	0,7	1,9	0,7	0,7	0,7	0,7	0,9	0,5	0,4	0,5	0,4
Tele/Data	3,6	4,9	4,7	6,4	8,7	10,9	10,9	12,1	11,3	11,7	11,9
Frisk/hälsovård	0,4	0,6	0,7	0,5	1,0	0,7	0,8	1,0	0,8	0,8	0,9
Övriga personalkostnader	1,3	2,7	1,6	1,2	1,5	1,6	1,8	1,7	1,4	1,8	1,5
Avgifter	1,8	1,8	2,0	2,2	2,1	2,4	2,5	3,0	2,5	2,9	2,9
Kundförluster	0,0	0,4	0,5	0,5	0,5	0,7	0,4	0,5	0,8	1,0	0,9
Volvo IT*	1,3	3,0	3,2	3,0	3,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt inkl. avskrivningar	2,6	1,6	3,8	2,8	6,4	2,2	2,6	2,0	3,1	2,6	2,6
S:a kostnader	153,2	162,8	172,8	173,1	197,9	208,9	222,3	235,9	246,6	248,1	241,8
Netto	-61,8	-72,8	-79,7	-78,7	-85,1	-88,2	-103,3	-109,1	-114,9	-114,9	-110,8

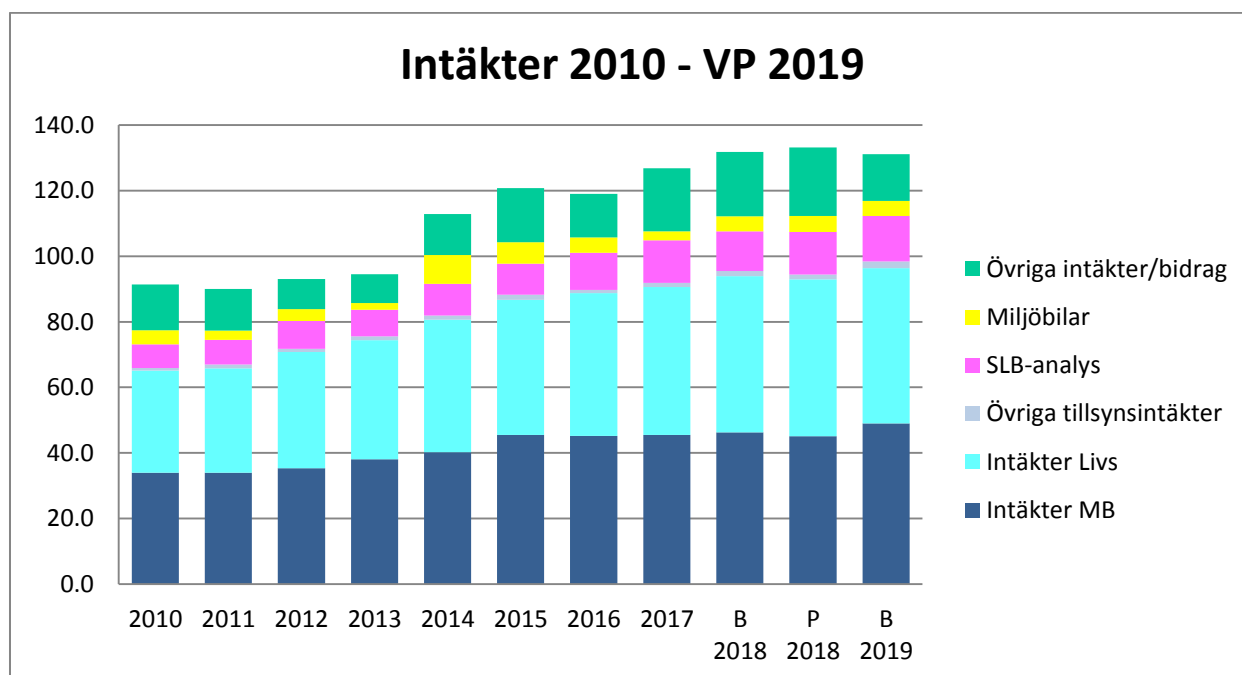
I tabellen ingår inte ansökta budgetjusteringar från central medelsreserv för VP 2019 (totalt 14,0 mnkr).

*Från 2015 ingår Volvo-It i Tele- och data kostnader

** Övriga intäkter/bidrag minskar mellan 2018 och 2019 pga. avslutade projekt inom Digital förnyelse

Övriga intäkter minskar för 2019 vilket förklaras av minskad extern finansiering för projekten inom digital förnyelse.

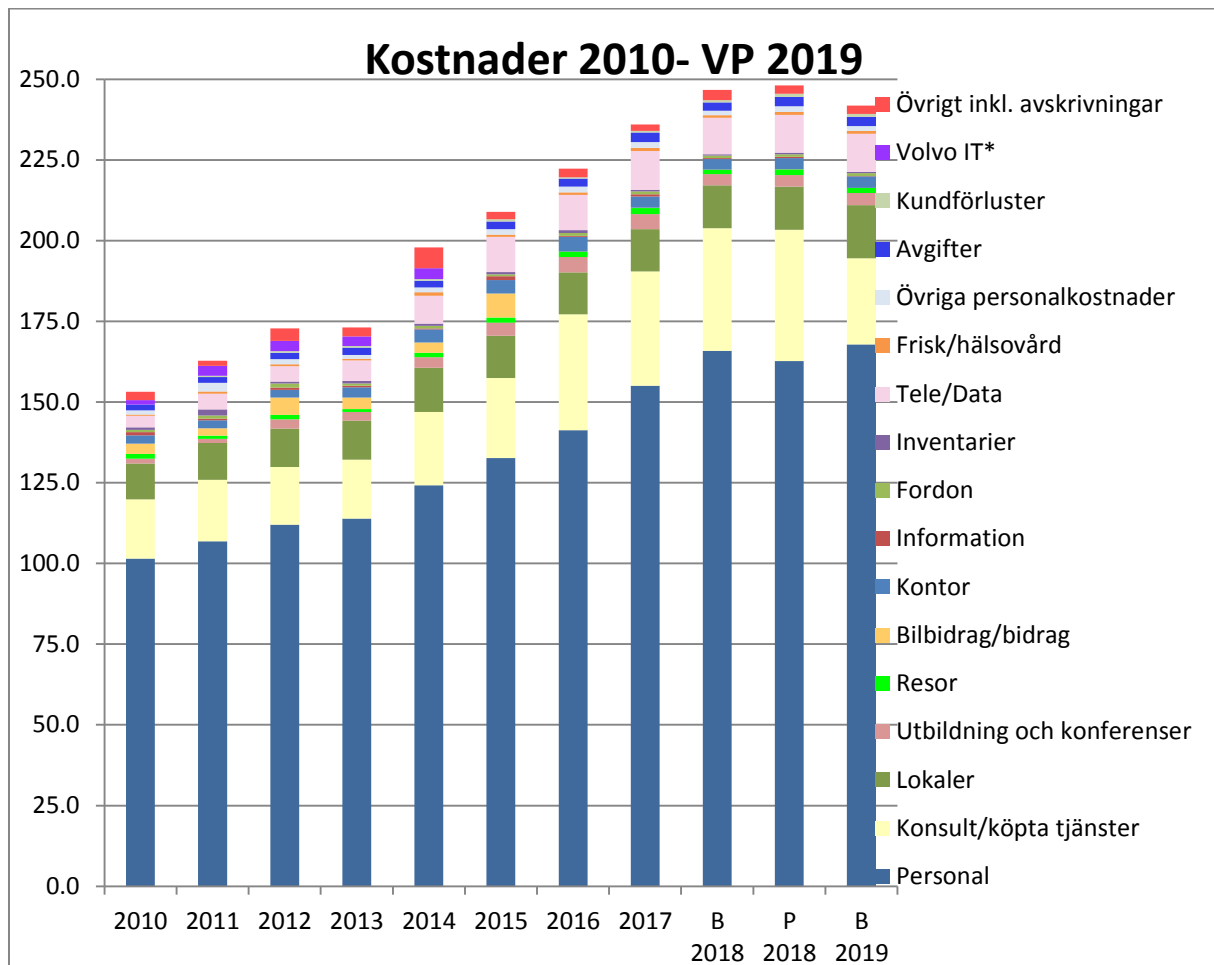
Intäkter inom livsmedelskontrollen är något lägre 2019 än 2018. På grund av personalbrist och prioritering av extra ordinär kontroll kunde inte alla timmar för fast årlig avgift levereras under 2017. Enligt god redovisningssed och livsmedelslagstiftningen periodiserades intäkter om 1,6 mnkr avseende dessa timmar till år 2018. Kontrollerna utfördes i början av 2018 och de periodiserade intäkterna har använts till att täcka personalkostnader för extra personal som utförde kontrollerna.

Kostnaderna för Volvo IT/HCL ingår i tele- och datakostnader från och med 2015. Bilbidrag utbetalas inte fr.o.m. 2016 eftersom extern finansiering har upphört och interna bidrag inte får användas för investeringar.

Personalkostnaderna är förvaltningens största kostnadspost och utgör 69 % av totala kostnader. Personalkostnader för 2019 ökar till följd av lönekostnadsökningar och förstärkningar inom tillsyn och miljöövervakning.

Jämfört med år 2018 minskar konsultkostnader och köpta tjänster men förväntas öka under 2019 om förvaltningen får de begärda budgetjusteringar om 14,0 mnkr för framtagande av lokala åtgärdsprogram i prioriterade vattenförekomster samt naturvårdande skötsel och utveckling och uppföljning av förstärkningsåtgärder i stadens naturreservat.

Investeringar

För år 2019 uppgår nämndens investeringsutgifter till 1,3 mnkr vilket fördelas som kostnad på flera år. Investeringarna avser framförallt utrustning för SLB-analys.

Budgetjusteringar

Sammanlagt ansöker miljöförvaltningen budgetjusteringar om 14,0 mnkr.

Ansökan om budgetjustering avseende framtagande av lokala åtgärdsprogram i prioriterade vattenförekomster under 2019

Miljöförvaltningen ansöker i samband med VP 2019 om tilldelning av 13,5 mkr för 2019 ur Central medelsreserv 2 för arbetet med lokala åtgärdsprogram fördelat enligt följande:

- Färdigställande av tolv lokala åtgärdsprogram inför politisk behandling: 13 mkr.
- Fortsätta arbetet med framtagande av lokala åtgärdsprogram i en vattenförekomst; 0,5 mnkr

För mer detaljerad redovisning av ansökan om budgetjusteringen se bilaga 5.

Ansökan om budgetjustering avseende naturvårdande skötsel och utveckling och uppföljning av förstärkningsåtgärder under 2019 i stadens naturreservat

Miljöförvaltningen ansöker i samband med VP om tilldelning av 0,5 mnkr för 2019 ur Central medelsreserv 2 för arbetet med biologisk mångfald och olika ekosystemtjänster i och i anslutning till naturreservaten.

För mer detaljerad redovisning av ansökan om budgetjusteringen se bilaga 6.

Omslutningsförändringar

Totalt begärs **34,9 mnkr** i omslutningsförändringar enligt nedan:

- **Tillsyn 12,5 mnkr**; för ökade intäkter och kostnader inom tillsyn
- **Miljöövervakning 2,2 mnkr**; för ökade intäkter och kostnader inom miljöövervakning pga. ökad efterfrågan efter luftmätningar
- **Miljöbilsprojekten 4,7 mnkr**; EU:s bidrag för miljöförvaltningens kostnader för miljöbilsprojekten.
- **Energi och klimat 0,1 mnkr**; För ökade kostnader och intäkter inom energirådgivning och klimatarbete
- **Projekt GrowSmarter 5,5 mnkr**; EU:s bidrag för miljöförvaltningens kostnader för projektet.
- **Utveckling av e-tjänster 1,8 mnkr**; Extern finansiering av ökade kostnader för projektet (Digital förnyelse).
- **Projekt Regional energirådgivning 1,0 mnkr**; Extern finansiering av ökade kostnader för den regionala energirådgivningen.
- **Projekt Energirådgivning 2,0 mnkr**; Extern finansiering av ökade kostnader för projektet
- **Projekt Energicoach 1,2 mnkr**; Extern finansiering av ökade kostnader för projektet.
- **Projekt LCA-beräkningar för byggmaterial 1,4 mnkr**; Extern finansiering av ökade kostnader för projektet
- **NonHazCity 0,3 mnkr**; EU:s bidrag för miljöförvaltningens kostnader för projektet.
- **Miljösamverkan i Stockholms län (MSL) 1,2 mnkr**; Extern finansiering av Miljösamverkan i Stockholms län som miljöförvaltningen projektleder.
- **Projekt LIFE IP Rich Waters 0,3 mnkr**; Extern finansiering av ökade kostnader för projektet.
- **Projekt Clarity 0,4 mnkr**; Extern finansiering av ökade kostnader för projektet.

- **Övriga mindre projekt 0,3 mnkr;** Extern finansiering av ökade kostnader för projekten.

Systematiskt kvalitetsarbete

Miljöförvaltningen arbetar kontinuerligt med att utveckla processer och arbetsätt för ökad effektivitet och än högre kvalitet. Kvalitetsarbetet bedrivs till stor del decentraliserat på miljöförvaltningen där medarbetare har som mål att ständigt utveckla och förbättra processerna inom sina respektive sakområden. Från administrationens sida görs löpande översyner av rutiner och processer i syfte att förenkla, och där det är möjligt, digitalisera arbetsätten.

Miljöförvaltningen deltar också i ett flertal projekt, både som projektägare och som partner, där både akademi och företag finns representerade. Projekten syftar inte sällan till att ta fram och testa nya innovativa lösningar för att på ett enkelt sätt skapa hälsa- och miljönytta. Exempel på sådana projekt är GrowSmarter, Civitas Eccentric, CLARITY, Drizzle och iWater som alla är pågående under 2019. Miljöförvaltningen delar också en kommundoktorandtjänst med Luleå Tekniska universitet.

Vad gäller synpunkter och klagomål på miljö- och hälsoskydds nämndens verksamheter så uppdaterade miljöförvaltningen rutinen för serviceanmärkningar i slutet av 2016. Miljöförvaltningen har över åren haft ett tämligen lågt antal serviceanmärkningar och vad gäller klagomål på nämndens beslut i specifika ärenden så registreras dessa i det pågående ärendet och besluten är överklagningsbara. Eftersom allmänheten kan ha synpunkter på både själva beslutet och handläggningen uppdaterades rutinen för tydliggöra skillnaden och möjliggöra bättre uppföljning. Handläggning av inkomna serviceanmärkningar ska ske omgående och återkoppling ska ges till den klagande inom 15 arbetsdagar. Serviceanmärkningar registreras på en specifik diarieplankod och kan därför enkelt tas fram för uppföljning ur förvaltningens verksamhetssystem Ecos.